

Quadragesimale Ambrosianvm Dvplex, In Dvos Tomos Divisum

In Hoc Opere Per Singvlos Qvadragesimæ dies habetur bina Concio cum Morali, iuxta Euangelia, quæ in Ecclesia Mediolanensi leguntur. Cvm Indicibvs, Sacræ Scriptvræ, Et Rervm notabilium, cum Summa Concionum & Thematum Euangeliorum. Accomodantvr Hæe Conciones Ad Vsvm Romanum pro Quadragesima & ...

Tomvs Primvs, Continens Conciones A Dominica Prima, Qvæ Dicitvr In Capite, vsque ad quartam exclusiuè, quæ dicitur de Caeco

Bellintani, Mattia

Coloniae Agrippinae, 1626

Fer. III. Verba quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt. Ioan. 6. 64.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55873](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55873)

Profert spinas & tribulos mendaciorum, fraudum, vanitatum? linguis suis dolose agentes Iudæi Christum Filium Dei blasphemauerunt, accusauerunt, condemnauerunt, crucifixerunt. Et nos ergo nõ lingemus vulnera eius, laudantes, gratias agentes, & confitentes, quia hic est verè Saluator mundi? nõ confitentes nihilominus peccata nostra, vt misericordiã consequamur in auxilio oportuno? & si lingua tacuerit, lapides clamabunt. Ergo laudate Deum in sono tubæ, laudate eum in Psalterio & cithara laudate eum in timpano, & choro, laudate eum in choris, & organo. Laudate eum in cimbali bene sonantibus, laudate eum in cimbali iubilationis: & omnis lingua confiteatur Domino in sæcula sæculorum. Amen.

FERIA III. DOMINICÆ DE LAZARO.

CONCIO PRIMA.

Verba quę ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt, &c.

Ioan. 6. 64.

ARGUMENTVM.

Conuenientia traditionis Iudæ, cum institutione sanctissimi Sacramenti. Cur Angelis tam bonis, quam malis, & hominibus vti voluerit Deus in Passione sanctissima Filii sui. Maximum doloris genus pati ab illis, quibus maxima sunt collata beneficia. Christus dolore affectus ab omnibus, à Iuda presertim.

1. **Q**UONIAM inter bona temporalia verus amicus nõ extremas tenet partes; quia inter primas à sapientibus numeratur. Vnde & noster Sapiens scriptum reliquit: Amico fideli nulla est comparatio, & non est digna ponderatio

auri, & argenti cõtra bonitatem fidei illius. Dominus Iesus, qui propter nos egenus factus est, voluit ad salutem nostram, & hoc tãto bono priuari. Quamuis enim aliquos habuerit amicos, qui ad inimicitiam nõ sunt conuersi, vt illi quibus dixit. Vos dixi amici, quia omnia, quęcumq; audiui à Patre meo, nota feci vobis: defecerunt tamen & hi aliquando timore perterriti. Verum & alios habuit, qui sine causa illum dereliquerunt, quin & vnum sustinuit inter primos, qui caput se prebuit atq; ducem inimicorum tuorum & persequentium, sicut hodiẽ ipsummet Dominum audiui cum interpretatione Ioannis: Verba, quę ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt. Sed sunt quidam ex vobis, qui non credunt; sciebat enim ab initio Iesus, qui essent non credentes, & qui traditurus esset eum. Hęc quia pœnarum nõ est minima, sed animo ingenuo ac nobili grauisima, hoc tẽpore quo de Domini passione tractamus, à nobis consideranda est, quę idcirco in sacra Euãgelica lectione nobis hodiẽ proponitur, & à nobis declaranda suscipitur. Dignemini ergo apertas aures atq; attentas nũc nobis exhibere.

Admodum cõcinne videtur huius pœna, quę ex sacrilega traditione contigit Domino Iesu, tunc maximè facta mentio, quãdõ insignissimũ illud Sacramentum nobis conferendum recensuit, in quo seipsum nobis erat daturus in cibum. Prolixè quidem locutus de hac tanta gratia, quod ipse panis viuus descendisset de cœlo, vt daret vitam mundo, ad suos cõuersus, qui illi vicinijs adhærebant, dixit: Nonnè ego vos duodecim elegi, & ex vobis vnus diabolus est? Et addit interpres Ioannes. Dicebat autem Iudam Simonis Iscariotem: hic enim erat traditurus eum, cum esset vnus ex duodecim. Hoc autẽ idẽ videtur esse factũ; Primò propter magnã coniunctionẽ, quę est sacratissimi mysterij Eucharistię cum Passione, quę à traditione ex orta est. Cõiunguntur quidem hęc duo mysteria simul: tum quia Eucharistia instituta est in memoriam Passionis, dicente Domino: Hoc facite in meam commemorationem. Tum quia in sacrificio Missę iugiter ipsa Passio renouatur: tum etiam, quia fructus

Ioh. 15. 15.

Matt. 26. 56.

2.

Luc. 22. 19.

Deus ipse inducitur à Propheta, quasi propriis manibus percussit Filium suum: *Posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum. Propter scelus populi mei percussit eum. Dominus voluit conterere eum in infirmitate.* Et in Psalmis: *Voluit tamen ad hoc uti creaturis, quæ extabant aptæ. Angelis videlicet, hominibus & bonis & malis: plurimum tamen malis. Nam serpenti dictum est: Inimicitias ponam inter te, & inter mulierem: & inter semen tuum, & semen illius. Ipsa conteret caput, & tu insidaberis calcaneo eius.* Quod dicitur de muliere, intelligitur de semine eius, sicut Jacob dictum est: *Benedicatur in te, & in semine tuo, cuncta tribus terra.* Non enim aliter in illo, quam in semine eius; & additur, in te, ut intelligatur, qualiter in ipso fuerant benedicendæ. Ità additur de semine, ut sciatur quoniam pacto mulier fuerit inimica serpenti, & caput ejus contriverit. Vnde & in Hebræo de semine dicitur: *Is sum, terat caput tuum.* Patet ergo quòd Sathanas insidiatus est Christo, & cum illo exercuit inimicitias. Fecit autem hoc etiam medijs hominib⁹, quos ad tantum nephas impulit. Vnde Lucas ait: *Intrauit autem sathanas in Iudam: & abiit. & locutus est cum Principibus sacerdotum, & magistratibus, quemadmodum illum traderet ei.* Et aperta est persecutio Iudæorum, & Principum contra Iesum. Boni tam Angeli, quam homines non nisi indirectè Christum affixerunt; & per accidens. Ut Angelus confortans vires refecit, ut dolores atrociores posset sustinere. Mater compatiens cor illius tristitia transuerberavit. Quia & Pater offensus à peccatoribus, summo illum affecit dolore: non quidem ut hoc pacto percussus, sed quia filius diligens Patrem doluit de illius offensa, & decrevit illi restituere ablatum illi honorem. Percussit verò Pater decernens, ut moretetur; & ad hoc mittens illum in hunc mundum, & malitiam & dæmonum & hominum ordinâs, ad Christi Filij sui cruciatus & passionis. Quod duabus rationibus siue modis erga alios quoq; facere consuevit. Aliquando videlicet occasione præbens culpæ, de qua occasione Dominus loquebatur: Si

Matth. 26.
20.
Marc. 14.
28.
Luc. 22. 21.

Ioh. 6. 51.

Ioh. 6. 61.

3.

Et Passionis nobis in Eucharistia abundanter ministratur. Secundò, quia tunc à Domino traditio ista reuelata est, quandò Eucharistiam instruebât. Propter quod etiam vbi Matthæus & Marcus hanc reuelationem anteponunt cœnæ, vbi Panis coelicus nobis est datus, Lucas eidem cœnæ illam postponit, ut hæc duo sibi valdè coherere intelligamus. Traditione videlicet, qua Iudas Iudæis tradidit Dominum Iesum, & traditionem, qua Deus Pater nobis tradidit Filium suum. Vtraq; enim fuit ad mortem. Tertio ut sciremus traditionem Iudæ ad hoc ordinatam esse, ut per eam nobis Iesum Christum traderet semetipsum. Ex nimia enim charitate sua factum est, ut se daret nobis, ad eò ut neq; abhorreret hoc fieri medio sacrilego traditore. Adde Quartò, quòd quasi prædictione monstravit, quid futurum esset inter fideles, qui Christi sunt discipuli, nempe quod in cœna illa atq; sacri altaris mensa nõ vnus futurus esset Iudas traditor, sed propè innumeri, qui ore sacrilego illum nedum oscularentur, verum & comederent. Voluit tandè nos memores esse, quòd vbi abundat eius gratia, ibi delictum mundi propè superabundat. Heu post tantæ gratiæ commemorationem, quòd, *Qui manducat carnem, & bibit meum sanguinem habet vitam æternam:* tunc etiam commemoratur, quòd vnus ex discipulis eius illum esset traditurus. Quin & quòd *Multi discipuli eius abierunt retrò, & iam non cum illo ambulabant.* Et vbi immensa Dei Maiestas, & Immutabilitas sic mitefeit, ut fiat panis mollis, & tenera caro, ut in ore infanum & lactentium sit vere cibus nostræ aptus infirmitati, dicant audientes: *Durus est hic sermo, & quis potest eum audire?* Merito ergo quæ dixerat, breui referens ait: *Verba, quæ ego locutus sum vobis spiritus, & vita sunt. Sed sunt quidam ex vobis, qui non credunt.*

Deus ipse inducitur à Propheta, quasi propriis manibus percussit Filium suum: *Posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum. Propter scelus populi mei percussit eum. Dominus voluit conterere eum in infirmitate.* Et in Psalmis: *Voluit tamen ad hoc uti creaturis, quæ extabant aptæ. Angelis videlicet, hominibus & bonis & malis: plurimum tamen malis. Nam serpenti dictum est: Inimicitias ponam inter te, & inter mulierem: & inter semen tuum, & semen illius. Ipsa conteret caput, & tu insidaberis calcaneo eius.* Quod dicitur de muliere, intelligitur de semine eius, sicut Jacob dictum est: *Benedicatur in te, & in semine tuo, cuncta tribus terra.* Non enim aliter in illo, quam in semine eius; & additur, in te, ut intelligatur, qualiter in ipso fuerant benedicendæ. Ità additur de semine, ut sciatur quoniam pacto mulier fuerit inimica serpenti, & caput ejus contriverit. Vnde & in Hebræo de semine dicitur: *Is sum, terat caput tuum.* Patet ergo quòd Sathanas insidiatus est Christo, & cum illo exercuit inimicitias. Fecit autem hoc etiam medijs hominib⁹, quos ad tantum nephas impulit. Vnde Lucas ait: *Intrauit autem sathanas in Iudam: & abiit. & locutus est cum Principibus sacerdotum, & magistratibus, quemadmodum illum traderet ei.* Et aperta est persecutio Iudæorum, & Principum contra Iesum. Boni tam Angeli, quam homines non nisi indirectè Christum affixerunt; & per accidens. Ut Angelus confortans vires refecit, ut dolores atrociores posset sustinere. Mater compatiens cor illius tristitia transuerberavit. Quia & Pater offensus à peccatoribus, summo illum affecit dolore: non quidem ut hoc pacto percussus, sed quia filius diligens Patrem doluit de illius offensa, & decrevit illi restituere ablatum illi honorem. Percussit verò Pater decernens, ut moretetur; & ad hoc mittens illum in hunc mundum, & malitiam & dæmonum & hominum ordinâs, ad Christi Filij sui cruciatus & passionis. Quod duabus rationibus siue modis erga alios quoq; facere consuevit. Aliquando videlicet occasione præbens culpæ, de qua occasione Dominus loquebatur: Si

tur: *Si non venissem & locusus eis non fuisset, peccatum non haberent;* hoc videlicet peccatum, quo Christum impugnabant & persequebantur. Quomodo enim persequebantur illum, si non venisset? semper verò quandò offendunt, tribuens illis potestatem hoc faciendi, & non prohibens. De qua potestate sermo est Christi ad Pilatū: *Nō haberes potestatem aduersum me ullā, nisi tibi datum esset de super.* Quam potestatem sustulit à Laban, ne Iacob offenderet, quamuis gloriatur. *Et nunc quidem valet manus mea reddere tibi malum: Sed Deus Patris vestri dixit mihi; Caue ne loquaris contra Iacob quidquam durius.* Itā ergo Pater Filium suum percussit.

4. Attendamus secundò rationes, quare voluerit Deus vti mediis creaturaru. Vbi primum dicimus, quod dimissus est Satanas Christū impetere; vt ab eo prostratus & vict⁹, spoliis exueretur animarū sanctarū, quas veluti captiuas retinebat in lacu, vbi non erat aqua. Cōmisit ab intio diabolus cum eo, qui pater constitutus est Orbis terrarum, & illum deiecit plagis impositis; semiuiuo relicto, & expoliavit. Curandus erat homo, & de potestate tenebrarum eruendus, vt staret consiliū Dei, qui propterea hominem collocauerat in loco voluptatis, vt de torrente voluptatis in via bibens; exaltaret caput, ad vitæ fontes aquarum, vbi qui bibunt, non sitiunt in æternum. Quod decretum infringi non debuit permitti refuga ille spiritus. *Qui enim non est dimissus de celo trahere cauda sua nisi tertiam partem stellarū, non debuit permitti, vt capite suo totum hominum genus perderet in gehennam.* Si enim cauda saluata est, à qua tanta venit ruina, caput erat conterendum, vt & contitio eius ad caudam perueniret. Debebat rursus declarari tum pietas, tum potestas Dei, qui vbi in celo tantam firmitatem tribuit spiritibus, quod prostrari non poterunt: tantum nihilominus robur in terris carni tribueret infirmæ, vt prostrata iam validius surgeret, & de suo deiectore triumpharet. Stabat superbus ille gigas aduersus phalangas Angelorum, & Itans impulit, vt caderent: at illi adhærentes

Tom. II. Belliniani.

ei sine illo ruere non voluerunt, aut valuerunt. Et idēd proiectus est draco accusator, & interfecto fratrum suorum, qui traxit illos in terram; nec omnes tamen corrumpere potuit, sed factō prælio magno victus est ab eis. Nunc igitur prostratus, sic erit potens in terra, vt qui ordinati sunt ad implendas ruinas eius, ruat omnes, & gloriari possit, in cælis perpetuò manere ruinas, quas ipse fecit. Abiit à te Satana, non erit tibi hoc. Dominus implebit ruinas, & ad ampliorem gloriam ruentes reducet ad statum, nedum pristinum, sed altiorem, vt derubari de terrestri paradiso gloriosius euehantur ad cælestem: & qui non steterunt in terra, sedeant in celo; & qui in carne succubuerunt, in spiritu regnent in æternum. Homo igitur erat restituendus.

Sed qui pugna ceciderat victus, victor nihilominus pugna fuerat releuandus. Satanas in pugna cum Angelis victus abiit. In pugna cum hominibus victor abiit: sed finis adhuc bello non est datus, fortis armatus custodiebat atrium suum, quasi in pace possideret spolia sua. Sed non audis, non haecenus bellū consummatum? Quid est enim; *Inimicitias ponam inter te & mulierem?* audi finem belli. *Ipsa conseret caput tuum. Et tu insidiaberis calcaneo eius,* id est dum tu amoues caput calcaneo eius, sic illius pedi appropinquans, illa eleuato aliquantisper pede super caput tuum, rursus demisso pede conculcat leonem, & draconem. Quis verò calcaneus est, nisi nouissimus virorum, de quo scriptum est *Vidimus eum despectum nouissimum virorum, virum dolorum, & scie stem infirmitatē?* Sic enim in homine, & in hominum genere extremas tenet partes. At iste tam demissus, & humilis confregit in die iræ suæ Reges, conquassauit capita multorū, quia contriuit caput incredulorū, qui vocatur diabolus & Satanas, & Princeps huius mundi: sed dominatur excelsus in Regno hominum, & cuiuscumq; voluerit dabit illud: & humillimum hominem constituet super eū. Etiam si homines habeant super se Regem, Angelum abyssi, qui imperet illis, principatum tamen mundi non

Apo. 12. 9.

Apo. 12. 7.

Luc. 11. 22.

Gen. 3. 15.

Isa. 53. 3.

Psal. 109. 5.

Dan. 4. 14.

ex se consequuntur, sed Deo disponente constituuntur in illo. Attamen postquam ad apicem Imperij totius pertenerint: Deus Pater humillimum hominem, qui se vsq; ad mortem Crucis humiliavit, constituit super mundi principes, in quibus regnabat serpens, ponens illos scabellum pedum eius. Vides calcaneum conterentem. Zabulon, & caput eius confringentem? Pugna itaq; erat debellandus draco. Propterea conuenit cum Principibus terræ aduersus Dominū, & aduersus Christū

Matth. 4. 3. ejus. Quin & per se accedit tentator, insidiens calcaneo, vt decipiat & deiciat; &

Luc. 4. 13. fugatus recedit, non omnino, sed vsq; ad tempus: q̄ tempus fuit hora illa, qua Christus in horto deprecabatur apud Patrem.

Matth. 26. 39. Tunc enim Satanas nullum non mouit lapidem, omnes extendit neruos, artes suas vniuersas adhibuit, vt deleteret nomen eius de sub caelo, & prorsus interimeret. Hæc ergo causa est, cur dimissus est Christum persequi, vt pugnando subigeretur, qui pugnans hominem expugnauerat.

6. Qua in re videmus summā Christi humilitatem, summā nihilominus afflictionem. Viderat Satanam sicut fulgur de caelo cadentem, non domicilium solummodo relinquentem, & descendentem in profundum abyssi; sed in seipso vilissimum factum, omniumq; creaturarum contemptibilissimum, vt qui super astra cœli exaltari meditabatur, solum suū infra omnes serpentes terræ atq; scorpiones depressus calcaretur à pedibus nudis piscatorum, & in inferiores partes inferni proiectus, ibi prostratus, contractus, compulsus iaceret in æternum. Hunc tam vilem, tam abiectionem, in extremum vilitatis & abiectionis deturbatum, ad se admittere, ab illo appeti, & impugnari Filium Altissimi, quantæ humilitatis est? Quem apud se in caelis stare non permisit, nunc in terris ferre, vt ad se audeat accedere, tanquam ad hominem vulgarem, peccabilem, labilem, deceptibilem, quantæ dico humilitatis est? Hostem perpetuum, detestabilem, odiosum, superbum, pari, vt se appetat insidiens? Audire indignas illas suggestiones, in quibus etiam petit se adorari, illi respō-

dere, scripturisq; illas conuincere, cogitet qui potest, quam hæc menti purissimæ Domini Iesu molesta fuerint? Videre se virgeri, & in tentationes impelli, in tribulationes iniici, ad mortem adduci, & cogi à tam vili mancipio, à tam furente hoste, ab eo, qui æterno damnatus est igni, heu quam Filij Dei cor & animum ista pupugerunt? Ratio superiori adiuncta hæc est, cur à diabolo passus est, nempe vt dolor super dolorem adderetur, vt acutior sagitta potentis transfigeret cor eius. Fortè enim hominum malitia, ad tam pessimas cogitationes & aduentiones, nõ peruenisset, opus fuit diabolo tentatore, suafore, incensore, persecutore. Voluit enim Dominus redemptionem esse perfectam: & ided summam passionem, atque atrocissimam.

Nunc ad homines veniamus, quos etiam ministros adhibuit suorum laborum, & dolorum. Isti enim sunt semen diaboli: inter quod & semen mulieris, & Abraham, quod est Christus, inimicitia fuit: Et circa quod duo videnda sunt: Ratio videlicet & Modus. Ratio prima generalis est. Quoniam videlicet non patitur Deus frustra esse impios in hoc mundo. *Vniuersa* (inquit Sapiens) *propter semetipsum operatus est Dominus, impium quoque ad diem malum.* Nè putetis frustra esse malos in mundo: Impius ipse, qui ad diem malum tendit, ad gloriam Dei facit, seruit diuinæ providentiæ, diuinorum consiliorum minister est. Sic enim in oratione fideles cõfitentur: *Conuenerunt gentes, & populi aduersus sanctum puerum tuum Iesum, facere que manus tua, & consilium tuum decreuerunt fieri.* Hinc est quod Nabuchodonosor vocatur seruus Dei, qui ultionem sumpsit de inimicis Dei. Hinc Romani exercitus, qui Iudæos perdidit, & ciuitatem Ierusalem succenderunt, & ciuitatem exercitus Christi. Hinc spiritui immundo, qui promisit se decepturum Achab, Deus dixit: *Decipies, & pranalebis: egredere & fac ita.* Impiis ergo, tam spiritibus quam hominibus, vitur manus Omnipotentis ad complementum consiliorum suorum: Quid mirum ergo, si adhibuit illos

illos Deum operi huic insignissimo? Porro si vitur in reliquis quoque, vt excellentia diuinæ potentia atque sapientia eminentius appareat, debuit in summo opere id fieri: Propterea enim & ex rebus Ægypti factum est sanctuarium, & artifex templi fuit alienigena. Et Gabaonita populus Chanaanæ minister fuit in ministerio Tabernaculi. Ratio alia est, vt homines ostenderentur esse in causa, quamobrem Verbum caro factum est, & habitauit in nobis: Venit enim peccatores saluos facere, & dare animam suam redemptionem pro multis. Homines (inquam) peccatores fuerunt in causa; vt Filius Dei fieret filius hominis, qui pro hominibus mori posset, & poneret pro illis animam suam. Non frustra ergo admittuntur peccatores, qui crucem procurent, qui mortem promoueant, qui ministrent in hac cultura Dei.

8 Propterea enim non per peccatores tantum venit Christus, qui in serie patrum suorum habuit pessimos multos, vt Roboam, Achaz, Manasse, & huiusmodi, verum & per peccata. Post tres Patriarchas sanctos, quibus semen hoc promissum est, Iudas est primus pater Domini Iesu. At qualiter ex Iuda prodiit Christus. Mulierem habuit Chanaanæam, ex cuius populis descendere non putauit Christus. Primogenitus ex illa Her fuit nequam in conspectu Domini, & ab eo occisus est. Secundus Oнан, qui uxorem fratris sui Thamar duxit, vt suscitaret semen fratri suo, ingrediens ad illam semen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine nascerentur. Et idcirco percussit eum Dominus, quod rem detestabilem faceret. Reliquus erat Sela, cui secundum legem patribus à Deo inspiratam, tradiderat Thamar, quod tamen Iudas timens ne & vnicus tertius filius moreretur, dissimulabat exequi. Quæ fuit occasio, vt ipsa mutato habitu concuberet eum socero suo: Vnde natus est Phares parens Christi. Peccauit illa; peccauit ille; peccauerunt ambo, & ex hoc peccati opere continuata est series progenitorum Domini Iesu Christi.

11 Peccata peccata (inquam) traxerunt Dominum de cælis, qui venit, vt saluum faceret populum suum à peccatis eorum.

Seclera duorum primorum filiorum, occasio fuerat, vt ad concubitus istum deueniretur, cuius pœnam vitauit Thamar; quæ non libidinis causa, sed filiorum putauit sibi licere quod fecit. Vbi fuit ignorantia facti ex parte Iudæ, qui putauit illa scortum esse, non nurum suam: ignorantia iuris ex parte Thamar, quæ iniustitiam à socero sustinens, putauit licite hoc pacto posse redimere vexationem suam. Peccata ignorantie per legem sacrificiis redimebantur: peccata ex industria facta per legem puniebantur. Hoc vides in casu isto. Idcirco gentilium peccata Apostoli Petrus, & Paulus tribuunt ignorantie. Non configurati prioribus ignorantia vestra desideris: Inquit Petrus. Paulus verò: Tempora quidē huius ignorantia despiciens Deus, nunc annuntiat hominibus, vt omnes ubique agant pœnitentiam. Quod si veritas excedit figuram, & Christi passione omnia peccata delentur; Christus voluit super misericordia honorare Deum; quoniam apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio: Et ipse redimet Israel ex omnibus iniquitatibus eius. Ex omnibus (inquam) non ex ignorantibus modò.

Peccata ergo bifaria fuerunt causa mortis Christi. Altero quidem modo, quoniam peccando homines ipsum morti tradiderunt. Altero verò modo, quoniam ipse mortuus est, vt peccata deleteret. Ergo & per peccata mortuus est, & pro peccatis. Vt causa efficiens illum crucifixerunt, vt causa finalis à Cruce destructa sunt. Quia & per scelus, & propter scelus populi sui percussus est. A sceleribus nostris traditus, propter scelera nostra; vt iniquitas persequentium famularetur Patri percipienti, vt tolleretur iniquitatem nostram. Quod ita perfectum est, vt in quibus idem scelus, quod mortē intulit, morte sublatum sit: atque ita mors sustulit, quod mortem intulit. Vt igitur appareret quanta esset huius mortis vis, accepta est, & tolerata per scelus hominū: quod idem ipsa tollere potuit, adeò quod peccata vniuersa hominum, per quæ passus est Christus, potuit ipse sua passione delere, multaque; deleuit; eorum videlicet, qui percipientes pectora sua reuertebantur.

tur. Et qui credentes in Christum pœnitentiam egerunt, quod essent persecuti. Ita enim & qui antea persecutor fuit & blasphemus, postea prædicator & laudator factus est. Hæc ergo ratio est, quare ab hominibus pro hominibus pati dignatus est.

9 Hæc ratio aliam generat, quæ est Passionis vehementia, quæ duplicem habet originem, quæ utraque respicit remissionem peccatorum. Sit quidem durum, pati ab eo, quem beneficiis affecisti. At pati ab eo, cui patiendū beneficias, durius videtur; quod is crudeliter occidat me, quem occisum ego misericorditer viuificem nec illa eadem, quam ab eo sustineo, ex natura rei ingens est pœna patienti. Pœnalia verò ista accepit quidem Dominus animo libenti; sed non idem minus dolenti, imò magis; quia ex charitate venit in altitudinem maris, ubi tempestas demersit eum.

Psal. 68. 3. Potuisset in terra remanere, ut, ne intrarent aquæ vsque ad animam eius, sed neq; vsque ad carnem. Sed venit ipse spontaneus vsque ad aquas, non ad ripam modò fluminis, sed in altitudinem maris; quoniam aquæ multæ erant ibi, ut ab omnibus obrueretur, ut fluctus feri maris cum tempestate magna illum demergerent. Si ergo asperum est illi benefacere, qui tibi malefaciat, atque uti suo malefacto ad benefaciendum ei: noluit Dominus Iesus asperitatem istam euitare, sed totam amplecti, ut nil peius à persequente accipi possit, & nil melius persecutori fieri posset quoquomodo; idque illi præstaretur sua persecutione mediante. Altitudo maris fuit, quod summum malum, & summum bonum sic sibi occurrerent, ut ex malo bonum oriretur, atque id ipsum malum rediret denuò ad bonum eius. Bonum itidem sic malum acciperet in se; ut id factum bonum, recideret in malefacientem. Tempestas verò demersit, quia malum fit maius ex ista sua concursione cum bono. Est enim magni doloris causa, quod ei, qui mihi malefacit, suo ipso malefacto ego benefaciam. Nolite mirari hoc, si recordamini, quod mittentes Ionam in mare, periculum mortis ex sua ipsa missione e-

Ion. 1. 12.

uasurunt, & Ionas, qui ad hoc mitti voluit, ut tranquillitate mittentes potiretur. Flebilem tamen orationem de ventre piscis direxit ad Dominum, dicens. *Et pro. 100. 14. secisti me in profundum in corde maris, & flumen circumdedit me: omnes gurgites tui, & fluctus tui super me transferunt. Circum-dederunt me vsque ad animam: abyssus vallauit me, pelagus operuit caput meum.* Amplificatio ista notat vehementem dolorem Domini Iesu, quem pro nobis sustinuit in sua Passione, cuius mortis figuram fuisse submersionem istam Ionæ Prophetæ ipsemet declarauit.

Origo altera, quæ primum dictum supponit, est, quod cum Passio ista, quam ab hominibus tolerauit, sufficiens sit ad omnium profus hominum haurienda peccata. Infinita tamen mortalium multitudo, omisso tam eximio beneficio, à sarcina peccatorum suorum detrudatur in stagnis ignis & sulphuris, ubi non habent requiem, sed cruciabuntur die ac nocte in sæcula sæculorum. *Ego vado* (dicebat Iudæis Dominus) *& in peccato vestro moriemini* Ibat ad mortem, quæ tamen multis non erat profutura. Rationem ibi vnam signat: *Si enim non credideritis* (inquit) *quia ego sum, moriemini in peccato vestro*: At quia non de fide sine operibus, quæ mortua est, loquitur, peccata omnia, quæ crimina sunt, vitam spiritualem auferentia deducunt ad inferos. Quare enim diabolus vocatur *ludam*, nisi quia sicut diabolo & angelis eius paratus est ignis æternus, & ipse infelix filius erat perditionis, cui melius fuerat si natus non fuisset. Et sicut diabolus mortis Christi est author, cui tamen illa nullum attulit emolumentum; ita miser Iudas, in quem satanas introiuit, ad mortem tradidit vitæ authorem, qui tamen ex mortis faucibus per mortem illam non est erutus. Quis ergo, & quantus dolor Christi videntis, quam multis non esset sua mors profutura, sed ad amplius magis iudicium?

Moyse, quod populus murmuraret peccans carnes, intoleranda res visa est, & ait ad Dominum. *Cui afflixisti seruum tuum? & quare non inuenio gratiam coram te?*

cur imposuisti pondus vniuersi populi huius
 15. super me? Non possum solus sustinere omnem
 hunc populum, quia grauis est mihi. Sin a-
 liter tibi videtur, obsecro, ut interficias me,
 & inueniam gratiam in oculis tuis; ne tan-
 tu afficiar malis. Non est conquestus Moy-
 ses pro labore, quem intolerabilem susti-
 nebat in regendo populo; de quo labore
 Exo. 18. 18. dixit illi Cognatus suus: *Vlra vires tuas
 est negotium: solus illud non poteris susti-
 nere.* At videns ingratitude[m] populi &
 peruacaciam, quod contra Deum insurge-
 ret, carnes concupiscens, in querimoniam
 illam prorupit. Heu quid dicturus esset
 Christus, si iuxta mentis dolorem, verba
 eius dolore plena essent? Cur imposuisti
 pondus vniuersi populi huius super me?
 Iai. 53. 6. Aiebat Moyses. At posuit Dominus in
 Christo iniquitates omnium nostrum, quas
 1 Pet. 2. 24. ferret in corpore suo super lignum. Et plu-
 rimi tamen ignorantes, rebelles, reprob-
 i, non murmurant modo, delectabilia appe-
 tentes, voluptatum amatores magis quam
 Dei, sed Christum prorsus abiiciunt, vel di-
 centes: *Num saluare nos poterit iste? Non est
 1 Re 10. 27. salus ipsi in Deo eius.* Aut salutem abnegan-
 tes, quam expectamus in caelis, aut quouis
 modo illam perdentes. Hi quam graues
 fuerunt Domino Iesu? Quantis ob eo-
 rum perditionem affectus est malis? Inter-
 fici maluit Moyses, quam grauem porta-
 re populum illum. At Christus vere per-
 cussus est, & interfectus, & nihilominus
 afflicus, quod inanis fuerit labor suus &
 sine fructu iis, qui pereunt. Heu quam a-
 mara mentis amaritudo? si flet Paulus ali-
 quos ex iis, qui peccauerunt, & poeniten-
 tiam non egerunt, pro quibus tamen Pau-
 lus non est crucifixus: no[m] magis lacryma-
 tus est Iesus: scribit Paulus *Tristitia est mi-
 hi magna, & continuus dolor cordis meo; o-
 pe abum enim ego ipse anathema esse a Chri-
 sto pro fratribus meis, qui sunt cognati mei
 secundum carnem.* Et hoc adeo vult sciri,
 ut iuret dicens: *Veritatem dico in Christo,
 non mentior, testimonium mihi perhibente
 conscientia mea in Spiritu Sancto.* O tristi-
 tia, o dolor, o tristitia magna, o continuus
 dolor, pro quo non optauit solum Chri-
 stus derelinqui a Patre, sed vere derelictus

est a Patre, quam derelictionem memo-
 raturus, alia multa atrocita supplicia posuit
 in capite Psalmi, lamentationis verbis il-
 lam amplificans, dicens: *Deus Deus meus Psal. 21. 1.
 quare me dereliquisti? longe a salute mea
 verba delictorum meorum.* Delicta sua vo-
 cat iniquitates omnium nostrum, quas in
 eo posuit Pater. Sicut autem delicta no-
 stra vocat sua, ita salus nostra, salus est e-
 ius: ergo delicta illa, quae longe sunt a sa-
 lute, illa sunt, quae non remittuntur, &
 salus illa est, quae longe est a peccatori-
 bus. In hoc ergo se queritur derelictum,
 quod cum sua fecerit derelicta omnia,
 patiens sufficienter ad omnium remissio-
 nem, vt omnes saluentur, multa tamen
 remaneant, pro quibus salus a multis e-
 longatur.

Hac si cogitarent homines, forte con-
 uerteretur ab iniquitatibus, forte in Chri-
 sti passione erudirentur, vt transirent per
 mortem eius ad vitam: Scriptum est enim:
*Semita vita super eruditum, vt declinet de
 inferno nouissimo.* Quid putas voluisse Chri-
 stum descendere ad inferos? Id quidem
 fecit, vt educeret in sanguine testamenti
 sui iustos de lacu, in quo non erat aqua.
 Vide ne forte voluerit & promptum osten-
 dere animum suum ad sustinendos infer-
 ni dolores, vt solutus ipsius inferni doli-
 ribus, omnes prorsus homines in gloriam
 suam adduceret. Sed non sic decretum
 fuerat, quia congruum id non deputauit
 Altissimus. Cur itaque non extremos pas-
 sus sit cruciatus, quod ad infernum nouis-
 simum videret non paucos destinatos?
 Cur quod pati non poterat in inferno, vi-
 uens non sustinuit quantum possibile fuit?
 cur dolores hos no[m] dixerimus inferni do-
 lores ex eorum vehementia, & ex eorum
 respectu ad inferni supplicia, quando fre-
 quens Scriptura dolores inferni vocet il-
 los, qui maximi sunt, qui sua atrocitate in-
 fernales referant? Neque enim frustra Pe-
 trus de Christo concionatur: *Quem Deus Act. 2. 24.
 suscitauit solutus doloribus inferni, iuxta
 quod impossibile erat teneri illum ab eo.* Et
 enim quomodo Dauid erutus est ab infer-
 no inferiori, qui extreme afflicus, prohi-
 bitus est occidi, & ita praclusa est illi via
 ad in-

ad infernum inferiorem: Haud secus soluti sunt dolores inferni, & in Christo, & à Christo, vt quidem à maximis liberaretur, qui vt ostensum est, dici possunt dolores inferni. Et dolores illi, qui vere in inferno sustinentur, sic ab eo soluti & elongati sunt, vt illos re ipsa sentire non possent. Iuxta quod ab inferno impossibile erat illum teneti, quod dolores, quos sustinuit, non potuerint esse perpetui, & qui qui sunt in inferno, eos ipse non potuerit esse perpessus, quæ tamen impossibilitas eo magis atroces illos reddebat, qui eum poterant viuentem, ac morientem trucidare. Eia ergo aduocatos vos esse volo ad tantam Domini & charitatem, & passionem considerandam, vt si vestri obliti, vestram salutem negligitis operari, saltem dolorem super dolorem Domino non addatis, vt qui passus est pro vestra salute, etiam pro vestra damnatione non patiar, declinantes de inferno nouissimo.

Exhortatio

SECUNDA PARS.

12 **M**ODVM, quo Dominus ab hominibus sustinuit passiones, nunc attendamus, qui variatur ex varietate personarum, a quibus ideo varie afflictus est. Genus vnum tangitur à Zacharia, quod est eorum, qui doluerunt super eum, qui in tres classes diuiduntur, presentium, preteritorum, ac futurorum. Presentes fuerunt amici eius, & quicumque super eius contritione, quam suis oculis videbant, amare doluerunt. Manifestum est ex Luca quod eum ad Caluariam, vbi crucifixus est, sequebatur multa turba populi, & mulierum, quæ plangebant, & lamentabantur eum, quibus ille conuersus dixit: *Nolite flere super me.* Si ergo filia Ierusalem, mulieres videlicet illius ciuitatis, ita dolent super eum; ab hac classe dolentium non est segreganda Mater, & mulieres, quæ secuta fuerunt eum à Galilæa, inter quas erat Maria Magdalena, de qua scribit Ioannes: *Maria stabat ad monumentum foris plorans. Dum ergo staret, inclinauit se, & prospexit in monumentum.* Quæ ergo flebat ad monumentum, quid à Crucem fecisse tenere de-

Zach. 12.
10.

Luc. 23
27

Mat. 27
55

Ioan. 20
11

bemus? Etenim ad Crucem stetit testis est Lucas dicens: *Stabant autem omnes nonni eius à longe, & mulieres, quæ secuta eum erant à Galilæa hac videntes.* Ex quo testimonio habemus, quod omnes noti eius aderant, videntes eum in Cruce pendentem. Nam de Ioanne cum Matre, loquitur aperte Euangelista Ioannes. Hi vero non sicis oculis, & corde arido, quem diligebant, videbant patientem, illusum, conuictiarum, morientem? Quando in cœna dixit discipulis suis: *Vnus vestrum tradet me:* nonne contristati sunt valde? Quando de abscellu suo loquebatur illis, nonne dixit illis Iesus: *Quia hac locutus sum vobis, tristitia impleuit cor vestrum?* Et quod de illius abscellu contristantur, ipse ostendit subdens: *Sea ego veritatem dico vobis: Expediet vobis, vt ego vadam.* Et infra: *Iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum.* Si de abscellu dolent, quid facturi sunt de tali abscellu, vbi crucifixus est, mortuus, & sepultus? Dicat hoc Dominus: *Plorabitur & flebitis vos; mundus autem gaudebit; vos vero contristabimini.* Quando vero gaudius est mundus? Audi Euangelistam: *Icans abiit, & locutus est cum principibus sacerdotum, quemadmodum illum traderet eis, & gaudij sunt, & pacti sunt pecuniam illi dare.* Et nunquid non ridebant, qui illum iridebant? Dicit autem Lucas: *Stabat autem populus spectans, & deuidebant eum principes eum eis.* Nunquid non ludebant, qui illudebant ei? scribunt vero Euangelista: *Illudebant autem ei & milites accedentes, & acetum offerentes. Similiter principes sacerdotum illudantes eum scribis ad alterutrum.* Ergo tunc Apostoli contristati sunt, plorauerunt, & fleuerunt. Neque tempus huius fletus deputandum est illud, de quo scriptum est: *Ibant Apostoli gaudentes à conspectu Concilij quoniam digni habitij sunt pro nomine Iesu cœtumeliam pati.* Ecce presentium dolor.

At sancti viri, qui passiones eius præviduerunt, à compassione, nulla ratione credendum est, fuisse alienos. Neque enim David Christum referens dolentem & lamentantem, potuisset ipse de Filio Dei ita præscire, & præcinere sine vero dolore cor-

Psal. 87. 17 dis sui. Doler ergo caecus cum fetu: *In me transierunt irae tuae. & terrores tui circumdabant me. Dolores inferni circumdabant me. Praecipuaerunt me laquei mortis. Et sustinuit qui simul contristaretur, & non fuit; & qui consolaretur, & non inueni. Et dederunt in escam meam fel, & in siti mea posauerunt me acetum. Ego sum pauper & dolens. Factum est cor meum tanquam cera liquefens in medio ventris mei.* Neque solum David ista praevidebat. *Necessesit* inquit *Christus impleri omnia quae scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis, & Psalmis de me. Quonia sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati.* Hos sanctos, qui putaverit haec praevidisse, & non doluisse? Tamen habemus id est lamentationes, quas fecit Ieremias propositis sibi calamitatibus futuri populi, & civitatis Ierusalem. *Planctu habemus Michae super futuram destructionem Samariae & Ierusalem, qui tantus fuit, ut diceret: Super hoc plangam, & ululabo; vadam spoliatus, & nudus; faciam planctu velut draconis, & ulctu quasi struthionis. Quia desperata est plaga eius.* Si ista mala poena futura in populo tantum planctum excitauerunt in praevidentes, putas potuerunt illi praevidere Passiones Domini sui, quem tanto desiderio expectabant absq; magno cordis dolore? Si qui Agnum immolabant quotidie, intelligebant immolandum Agnum Dei manuetissimum, ut viri sancti quamplurimi praenoscabant, poterant sine lacrymarum suarum effusione effundere sanguinem victimae illius, quae patientem Christum sub oculos eorum representabat? De futuris, qui in sacris contemplationibus Passionem Domini veluti praesentem ante mentis oculos sibi constituebant, ut illius dolores in se transferrent, aliud nihil dicere statui, nisi quod Zacharias de illis praedixit, praesentes simul complectens & futuros. *Et effundam super domum David, & super habitatores Ierusalem, spiritum gratiae & precum.* Nota verba ista designantia tempus, quo fideles spiritu acti precibus devotis se tradunt. Tunc enim fit, quod sequitur. *Et aspicient ad me quem confixerunt, & plangent eum planctu quasi super unigenitum, & dolebunt*

super eum, ut doleri solet in morte primogeniti. Certe in iis, qui percutientes pectora sua reuertebantur, vaticinium istud impletum fuit. Hi enim erant ex iis, qui conuenerant aduersus Iesum, ut crucifigerent eum, consentientes neci eius. Hi aspiciabant in illum quem confixerant. *Videns enim Centurio, quod factum fuerat, glorificauit Deum. Et omnis turba eorum, qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant quae fiebant percutientes pectora sua reuertebantur. Stabant autem omnes noti eius a longe.* In his ergo aliqui aderant ex eis, qui crucifixerant, si non manibus propriis, assistentia, auxilio, consensu. Et hoc sufficit ad veritatem Prophetiae. Quamuis multi illius temporis, & futuri omnes non crucifixerunt.

Horum omnium Christus vidit dolores, fletus, planctus, sed & afflictiones voluntarie susceptas; ut stigmata Domini Iesu portarent in corpore suo. Si autem illi videntes amare flebant super illum: Nunquid ipse, qui vidit, non doluit super eos? An forte regulam nobis statuit Apostolus dicens: *Gaudere cum gaudentibus; flere cum flentibus:* quam non seruauerit Christus, qui impleuit omnem iustitiam? Triplex illum ratio ad compatiendum illis mouit. Prima est, quod cum homo sit, humanum noluit a se extraneum esse: humanum est autem cum hominibus conformari, & socios gaudij esse, & passionibus communicare. Propterea factus est homo, ut haberemus Participem, qui compati posset infirmitatibus nostris. Omnis enim Pontifex ex hominibus assumitur. Cum vero pro omnibus hominibus factus sit homo, talis esse voluit, qui omnium profusus videret infirmitates, ut hac ratione omnibus & singulis posset compati; & flere cum flentibus. Videns ergo omnes flentes, misericordia motus, infremuit spiritu, & turbauit seipsum, & lacrymatus est. Ratio altera specialior haec est, quod fletus iste sanctorum, pius & misericors est, & sanctus & iustus, atque Deo gratus; cui propterea Christus multo magis debuit communicare. *Sine me, inquit, nihil potestis facere.* *Ioan. 15. 5.* res; nihil (inquam) quod sit virtutis, & gratiae. Si-

Luc. 23. 47
48 49.

Rom. 12. 15.

Heb. 4. 15.

Luc. 7. 13.

Ioan. 11. 33.

Ioan. 15. 5.

Si-

tiæ. Sine illo ergo neq; potest sancte plan-
 gi, aut doleri; porrigit enim manum adiu-
 tricem iustitias nostris. Sicut enim Pater
 in eo manens facit opera, ita omnia opera
 nostra operatur in nobis Dominus, ut si-
 mus vnum, sicut ipse & Pater, vnum sunt.
 Flet ergo cum flentibus, & in flentibus, si-
 cut cum operantibus, & in operantibus o-
 peratur; & in patientibus, & cum patienti-
 bus & ipse patitur. Ne forte audiens Pau-
 lum dicentem: *Adimpleo ea, qua desunt*
passionum Christi in carne mea: putares A-
 postolum sic addere suis passionibus, pas-
 sionibus Christi, ut quicquam pati posset,
 vbi non etiam Christus pateretur. Passus
 est enim Christus & in carne sua, & in car-
 ne Pauli: quia voluit, ut essemus socii pas-
 sionum eius. Quod quidem non ea tan-
 tum ratione fit, quod similia patimur illi;
 sed quia eandem cum illo passiones susti-
 nemus, ut vere dicere posset Apostolus:
Ego stigmata Domini Iesu in corpore meo
 p. 110. Hoc autem tunc adimpletur, quan-
 do nos Christo, qui passus est, cõpatimur,
 suas in corda nostra passiones transferen-
 tes, quas nostras iam factas, quia vere affi-
 ciunt nos, iterum ipse transfert in seipsum.
 14 Quo modo Passio triplicem habet sta-
 tum Primum in Christo patiente. Secun-
 dum in fideli compatiante. Tertium in
 Christo suas passiones ad nos delatas de-
 nuo resumentem. Quibus in modis omni-
 bus patitur Christus. Nam primo & vlti-
 mo aperte in se patitur. In secundo autem
 modo in suis patitur, qui sunt membra e-
 ius de carne eius, & de ossibus eius, quod
 fieri non posset, nisi prius ipse pateretur; &
 fieri non potest, quin ipse postea compa-
 tiatur. Et propterea in adimplente, quod
 deest passionum Christi, patitur ipse in a-
 nimo suo, quod patitur ille in carne sua: ut
 non gloriatur Pauli caro, quasi sufficiens
 per se; cum sufficientia eius a Christo sit,
 qui eam fecit, ut propter illum pati posset,
 & sine illo pati non possit: sine illo (in-
 quam) & prius patiente, & patientem il-
 lum adiuuante, & eidem patienti compa-
 tiante. Tertia demum ratio est, cur ita Do-
 minus sic patientibus compatiatur, non
 tantum videlicet, quia hoc humanum est,

& quia operibus fructuosis communicat;
 sed potissimum, quia fletus iste noster non
 qualiscunque, est etiam bonus, non vnde-
 cunque venit, sed de sanctuario excurrens.
 à latere dextro altaris holocaustorum. Est
 enim aqua nostra mista cū sanguine Chri-
 sti. Fluere poterat ex eius latere puncto
 sanguis, qui reliquus adhuc fuerat in ve-
 nis eius: Ataquam vnde hausit ut daret
 nobis, cui nepotus quidem aqua frigida
 oblatus est in cruce ardentem sitienti, sed
 acutum? Audi vnde. *Nonne lacryma vidua*
ad maxillam descendunt? A maxilla au-
tem ascendunt vsque ad cœlum. Si hoc fie-
 ri potest, ut sapiens asserit: & si Mater
 Christi deduxit quasi torrentem lacry-
 mas, non potuerunt lacrymæ eius ex ma-
 xillis eius ascendere super cor Filij, ut inde
 fluerent aqua, vnde exibat sanguis? A-
 scendunt vsque ad cœlos, quæ descen-
 dunt vsque ad abyssos. Quæ vero abyssi?
Veni in altitudinem maris (inquit ipse.)
Abyssus vallauit me: pelagus operuit ca-
put meum, dixit Ionas: Et ecce plus quam
 diebus, & tribus noctibus. In profundum
 abyssi itaque penetravit Maria, quæ por-
 nas Christi cum fletu miscebat cordis sui,
 ut simul delatere eius exiret sanguis & a-
 qua. Quomodo ergo fletum illum Domi-
 nus Iesus non sentire potuit, qui cum il-
 lius sanguine mistus erat? *Aspiciunt ad Zacha-*
riam, quem confixerunt, & plangent eum,
 scripsit Zacharias. Oculis qui vidit, lacry-
 mas fudit. Visio sanguinis aquam protu-
 lit. Ergo etiam, tangens aquam sanguis,
 sanguinem tetigit. Quamuis ministrus, qui
 hauserant aquam, impleuerant hydrias a-
 qua, Christus tamen obtulit aquam vi-
 num factam: quia aqua, quam ego dabo
 ei, fiet in eo sanguis. *Posuisti* (inquit)
lacrymas meas in conspectu tuo. Ut non au-
 ribus tantum perciperes lacrymas meas,
 sed oculis, sed corde; ut illas hauriens fie-
 res socius passionum mearum, quibus ego
 socius factus sum passionum tuarum; ut tu
 mihi, qui pro te patior, compatiaris. Vidit
 Dominus Iesus in cordibus fidelium im-
 pressam passionem tuam; vnde venerunt
 flumina, & torrentes aquarum multarum.
 Meum

Meum est hoc (inquit) quod hic video. hæc est gloria mea, quam dedit mihi Pater. *Gloriam meam alicui non dabo.* Reperam ergo quod meum est. Accipe tu, quod tuum est, & retribue mihi, quod tibi gratis tribui. Da mihi passionis substantiam, quam me contingit. Ita percipit Dominus noliter lacrymas nostras. Percipit corde (inquam) ut hoc in se sentiat, quod in nobis. Si vitio datur, quod iustus perit, & non est qui recogitet in corde suo: Pro iusto qui patitur, iusto patienti, & sibi compatiendi, certe dignum & iustum est ut compatiatur. Hæc dixi, ut singularissimam rationem intelligas, qua Christus flet cum fletibus propter illum. Ita enim Passio eius multiplicatur, & dolori additur dolor, & sanguis sanguinem tangit, & crux fit arbor eximia, ut sit nihilominus nimis fructus eius.

14 Alio etiam modo amici Domini Iesu exaceruerunt sagittas suas, intenderunt arcum suum, ut sagittent in obscuro rectum corde. In obscuro (inquam) nescientes quid facerent. Dum enim sibi timentes & consulentes, fugiunt persequentes, derelinquunt ducem & magistrum suum; & in eo scandalizantur. Hoc inter insignes passiones Christi præcipuum esse ostendit ipse, qui prædixit discipulis suis: *Omnes vos scandalum patiemini in me.* Et iactanti se Petro dixit: *Amen dico tibi, quia in hac nocte, antequam gallus cantet, ter me negabis.* Ad quod confirmandum etiam prophetiam adduxit: *Scriptum est enim (inquit) percutiam pastorem, & dispergentur oves gregis.* Nihilominus habemus, quod ante hodiernam lectionem dixit Christus: *Multi audientes ex discipulis eius dixerunt: Durus est hic sermo, & quis potest eum audire? sciens autem Iesus apud semetipsum, quia murmurarent de hoc discipuli eius dixit eis: Hoc vos scandalizat? & hodie. Ex hoc multi discipuli eius abierunt retro, & iam non cum illo ambulabant.* Murmurant ergo, scandalizantur, & derelinquunt. Hoc idem in sæculis præcedentibus, & in sequentibus euenisse, atque in dies euenire, atque euenturum, dum cœlum imminet terræ, per se notum est atque in propatulo. Adam primus homo & pri-

Tom. II. Bellintani.

mus iustus, quam leuiter recessit à Deo, *Gen. 3. 6.* qui creauit illum in sanctitate & iustitia, & posuit in loco voluptatis? Posterius eius, qui remedium habebant contra peccatum originis & actualia quoque, quam cito recesserant de via, quæ ostenderat illis? Ad moniti per diluuium filij ac nepotes sancti viri Noë, & hi errauerunt, viam veritatis derelinquentes. Et quid opus est recensere, quam saepe, quam iniuste, quam sacrilege dereliquerit Deum suum populus eius? Quid quod eiectum extra vineam interfecerunt Filium missum à Patre? Quid de Christicolis? Quid de toto cursu Ecclesie vsque in præsens? Quid de eo, quod certo expectamus? Collige hæc omnia cum iis, quæ tempore Passionis contigerunt, & scito quod non minus illa, quæ præcesserant & subsequuntur, nota fuerunt, & in prospectu Domini Iesu, quam præsentia, & quod non minus quam pro his dolore pro illis affectus est.

Quam vero pro hoc malo sit passus, inuit ipse in Psalmis, & in Prophetis. Vide in Psalmo, quam exaggeret suas afflictiones. *Repleta est malis anima mea, & vita mea inferno appropinquauit. Estimatus sum cum descendebus in lacum; factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. Sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorum non es memor amplius: & ipsi de manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferiori in tenebris, & in umbra mortis, super me confirmatus est furor tuus, & omnes fluctus tuos induxisti super me. Quid ultra dici potuit? Repletum se malis narrat, omnes fluctus Dei super ipsum irruisse; quam miseriam morti assimilat. Vbi erat & sepultura, & descensus ad inferos, nondum aperto cœlo. Vbi per consequens non erat ultra recessus aut remedium, ac si homo vulneratus somno mortis dormiret in sepulchro, atque inter mortuos esset liber id est solutus & segregatus ab his, qui possent illum adiuuare, vel suscitare. Intēdit ergo tribulationē suam declarare maximam, & sine adiutorio. Descēdens vero ad illam explicandam in specie pergit dicens: *Longo fecisti notos à me, posuerunt me abominationem sibi. Traditus sum, & non**

Yyy egredie-

egrediebar. Traditus (inquit) sum in manus peccatorum; & non egrediebar de manibus eorum. *Circumspexi enim, & non erat auxiliator: quasi sui, & non fuit, qui adiuuaret.* Cur ita longe fecisti notos meos à me. Tu Deus, qui percussisti me, ictum hunc terribilem dedisti, vt te permittente ac disponente, omnes noti mei starent à longe, & quasi abominabilem euitarent, atque procul fugientes recederent; propter quod oculi mei languerunt præ inopia, videlicet propter defectum adiuuantium & remedium: qui languor oculorum, cordis maestitiam notat.

Vbi sciendum, quod specialis ratio suæ maestitiæ est, quod in tantis suppliciis suis nec consolationem habuerit, nec adiutorem: ex eoque habetur, quod exterius cõtingit; quando noti & cari eius fugientes omnes dereliquerunt eum. Vnde in eodem Psalmo adicit infra: *Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea; exaltatus autem humiliatus sum, & conturbatus.* Semper (inquit) laboraui, sed postquam cœpi docere & miracula edere, & habere discipulos, mihi adhaerentes, tunc humiliatus sum; quia *Fratres meos longe fecit à me: vt ait Iob: & noti mei quasi alieni recesserunt à me. Dereliquerunt me propinqui mei, & qui me nouerunt, obliui sunt mei.* Ex hoc ergo conturbatus est.

Rēs enim afflictionis est maxime; quam ideo & Iob numerat inter miserias suas, his quæ dicta sunt addens. *Inquilini domus mea, & ancilla mea sicut alienum habuerunt me, & quasi peregrinus fui in oculis eorum. Seruum meum vocaui, & non respondit, ore proprio deprecabar illum. Haliusum meum exhorruit uxor mea, & orabam filios uteri mei. Stulti quoque dispiciebant me, & cum ab eis recessissem, detrahebant mihi. Abominati sunt me quondam consiliarij mei, & quem maxime diligebam, auersatus est me. Nemo dubitauerit hæc in figura Domini Iesu Iob patienti contigisse, vt hinc pateat, quanta fuerit hæc illius tribulatio. Subdit ergo in Psalmo pergens: *In me transferunt ira tua, & terrores tui conturbauerunt me. Circundederunt me sicut aqua tota die, circundederunt me simul. E-**

longasti à me amicam, & proximum, & notos meos à miseria. Vbi vides quod hoc dānum tribuit iræ Dei, quam pluraliter nominat propter eius magnitudinem, & terrores conturbantes, vt appareat, quantum ex hoc turbatus sit & afflictus, atque nimio terrore concussus.

Tempus vero quando discipuli ac noti eius elongati sunt ab eo, determinat, dicens: *Et notos meos à miseria;* quod est dicere: *Elongati quidem sunt à me, non vt recederent à me;* Nam alijs quibusdam recedentibus, dixi Apostolis: *Nunquid & vos vultis abire? & respondit Simon Petrus: Domine, ad quem ibimus? Verba vitæ æterna habes: & nos credidimus, & cognouimus, quia tu es Christus Filius Dei.* Sed vt miseriam euitarent, quam videbant. Nam is idem Petrus, qui dicit: *Cognouimus, quia tu es Christus Filius Dei.* Terrore perterritus cœpit detestari, & iurare, quia nō nouisset hominem. Timore itaque acti discipuli omnes, relicto eo fugerunt. Quod ad miseriam pertinere ostendit ipse alio in Psalmo: vbi alte exordians ait: *Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Infirmata est in paupertate virtus mea, & ossa mea conturbata sunt: quasi dicat: Et si non videbantur, qui me persequebantur, nec exterius apparet tribulationes meæ; defecit tamen in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus: quoniam præter ea, quæ extrinsecus sunt, intrauerunt aqua vsque ad animam meam, præuidebam enim mala mihi superuentura, pro quibus orabam in gemitibus multis, vnde Laboraui lamans, rauca facta sunt fauces meae. In huiusmodi afflictionibus defecit vita mea, & anni mei, dum transeunt, & dum defectum patiuntur, nedum confecta malitiæ suæ, sed iugis militiæ meæ ac tentationis. At prope defectum extremum vitæ meæ, & annorum meorum, Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium, & vicinis meis valde, & timor notis. Qui videbant me foras, fugerunt à me: & obliuioni datus sum, tanquam mortuus à corde. Factus sum tanquam vis perditum. Quoniam, videlicet, exprobrauerunt mihi inimici mei. Vnde vicini mei exprobratum fugiebant, timentes sibi,*

tes sibi, atque ita elongati à me; non vltra mei ac si mortuus essem recordabancur. Velut si vas confracctum, & missum in sterquilinum non vltra venit in mentē Cogitaret ergo vnusquisq; apud se, quanta sit miseria ista & tribulatio, & audiat Sapientē: *Amicus fidelis pr. testio fortis. qui aut inuenit illū, inuenit thesaurum.* Ergo qui perdit illum thesaurum perdit. Rursus: *Amicus fidelis medicamentū vitæ. & immortalitatis: & qui metunt Dominū, inuenient illū.* Tantum, videlicet, bonum est, vt merces quædam sit virtutis à Deo data. Est enim remedium contra mortem, & contra mala omnia. Sed est amicus secundum tempus suum, & non permanebit in die tribulationis: *Est etiam amicus socius mensæ: & non permanebit in die necessitatis.* Hoc genus amicorum passus est dominus, qui idcirco doluit mentem, quod eos summè diligeret.

16. Verum & aliud amicorum genus Sapientis recenseret ibidem, dicens: *Et est amicus, qui conuertitur ad inimicitiam: & est amicus, qui odium, & rixam, & consuetudinem denuciabit; denuciabit (inquam) quoniam aperte manifestabit odium, rixam concitabit, & inferet conuicia.* Hic est amicus ille cui dixit Dominus. *Amice ad quid venisti? Qui ad tantam inimicitiam conuersus est, vt diabolus mereretur nuncupari à Veritate: Nonne (inquit) ego vos duodecim elegi, & vnus ex vobis diabolus est?* De hoc in figura dixit Iob: *Et quem maximè diligebam, auersatus est me.* Hæc maxima dilectio, & interior est, & exterior. Nam verè Dominus diligebat eum, cupiens illius salutem, eamq; procurans modis omnibus: Ideo enim hodie diabolum vocat, vt tactus dolore cordis intrinsecus, cogitet vias suas, & conuertat pedes suos in testimonia Domini, agens pœnitentiã. Ita & in cœna, dum lauaret pedes discipulorum suorum, dixit eis: *Vos mundi estis, sed non omnes:* & exponit Ioannes: *sciebat enim quisnam esset, qui traderet eum, propterea dixit: Non estis mundi omnes.* Rursus postquam lauit pedes eorum, & illos docuit sui imitationem, subintulit: *Si hæc feceritis, beati eritis si feceritis ea. Non de omnibus vo-*

bu dico: Ego scio quos elegerim. Sed vt adimpleatur Scriptura: Quis manducat meū panem, leuauit contra me calcaneum suum. Quin & postquã dixit: *Vnus ex vobis tradet me: vt illius duritiam frangeret, addidit: Vt homini illi, per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille: & dicente Iuda. Nunquid ego sum Rabbi? Respondit: Tu dixisti.* Ad quid ista: nisi vt infelix cognita nequitia sua reuerteretur ad cor? ergo maximè diligebat. Et non est maximæ dilectionis signū ad tantam dignitatis celsitudinem euehere, quæ sciebat futurum esse traditorem? exterius autem maximè dilexit, quia familiarius vsus est illo; ita vt quando dixit illi: *Quod facis, fac citius; quidam putarent, quia oculos habebat Iudas: quod dixisset ei Iesus: Eme ea, quæ opus sunt nobis ad diem festum, aut egenus, vt aliquid daret.* Vnde & in cæno: *Manucabat secum, & ei Iesus porrexit intinctum panem.* Hinc & in Psalmo: *Tu verò homo vnanimis, dux meus, & notus meus: qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domo Dei ambulauimus cum consensu.* Quantam familiaritatem, quantam dilectionem innuunt verba ista? Quare vnanimis? quia vocatus, secutus est eum. Quare dux eius? quia erat veluti procurator domus eius, qui curabat, & providebat locum, quod erat venturi. Sicut fecerunt Petrus & Ioannes in cœnaculo. Quare notus? quia erat inter alios impensè familiaris. Dulces simul capiebant cibos, quoniã amicabiliter conuiuabant, & erat socius mensæ cum dulcedine conuersationis. Ambulauerunt in domo Dei cū consensu ob longum discipulatum propter quem in Apostolum fuit electus.

Hæc absq; dubio fuerunt causa doloris intrinsecus, quem ostendere volens Dominus, dicturus: *Vnus vestrum tradet me, turbatus est spiritu, & protestatus est, & dixit: Amen, amen dico vobis: Quia vnus ex vobis tradet me.* Hanc turbationem tunc excitauit exterius, quandò causam illius reuelabat, vt sciremus, quòd quandiu causa fuit illi nota, tam diu conturbatum se sensit cordis tristitia. Cognouit autem semper: semper itaque doluit: & propterea

pterea continuus fuit dolor cordi eius. Præsentibus enim causis illarum sensit effectum. Sed præsentia præter communem & continuam cognitionem singularis etiam fuit causa dolendi. Quantus ergo dolor, continuè præ oculis habere traditorè? videre illius pessimas meditationes & machinationes? scire tractatus? intelligere dolos? artes intueri? Huius doloris vehementiam exprimit in Propheta. Verba præmittit magnum experimenta dolorem, di-

Psal. 54. 2.

Contristatus sum in exercitatione mea, & conturbatus sum à voce inimici, & à tribulatione peccatoris. Quoniam declinaverunt in me iniquitates, & in ira molesti erant mihi. Cor meum conturbatum est in me, & formido mortis cecidit super me. Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebra. Vide immensam animi tristitiam, neque putes non sensit timorè mortis, quòd Deus esset, quòd offerretur, volens, quòd iret spontè ad passiones, quòd liber inter mortuos vellet computari. Sicut voluntariè sacrificavit, corpus subdens supplicij: haud secus sacrificavit animus, objiciens illum atque subiciens propriis tortoribus, cuiusmodi sunt timor, tristitia, tædium & labor. Scriptum est enim,

Matth. 26.

38.

Marc. 14.

33.

quòd cœpit contristari, & mœstus esse, pauere, & tædere. Idcirco dicitur, quòd turbavit seipsum, quia seipsum subiecit tribulationi, atque in se illam admisit, sicut & hostes exteriores super se venientes non fugavit; tradens seipsum in manus peccatorum.

Causam verò tristitiæ atque formidinis tribuit prius hosti pessimo, deinde pluribus. *A voce* (inquit) *inimici, & à tribulatione peccatoris*: hic est traditor, cuius

Matth. 26.

23.

Iob. 18. 3.

33.

Marc. 14.

44.

vox est illa: *Quid vultis mihi dare, & ego tradam illum vobis.* Cuius tribulatio sic exprimitur ab Evangelista: *Iudas cum accepisset cohortem, & à Pontificibus & Pharisæis ministros, venit illuc, cum laternis, & facibus, & armis. Dederat autem traditor eius signum eis, dicens. Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum, & ducite eum, & cum venisset, statim accedens ad eum, ait: Ave Rabbi. Et osculatus est eum. Ecce tribulatio peccatoris, ecce vox ini-*

mici. Subdit postmodum iniquitates persequentium: *Quoniam de lenauerunt in me iniquitates.* Hostes mei suas iniquitates ad me direxerunt, me suis iniquitatibus affligentes; tenentes, ligantes; ducentes, calumniantes, condemnantes, & quæcumque voluerunt facientes, ut non immeritò cuperem quasi columba auolare de manibus eorum. Sed quod me præ ceteris angit, est, quod medio illo, qui meus erat notus & dilectus, hæc omnia venerunt super me. Et hoc est quod pergens subdit: *Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, & si is, qui oderat me, super me magna locutus fuisset, sustinuissem utique. Tu verò homo unanimitis, dux meus & notus, qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domo Dei ambulauimus cum consensu.* Si sustinuisset maledictionem, & magniloquentiam inimici, quid de amico? Nunquid non sustinuit? Hæc phrasi offensam amplificat, quòd intolerabilis sit, quæ sustineri non possit, quæ offensa à sic dilecto ineffabilis est, ut verba non inueniantur, quibus valeat explicari, propter hoc supprimitur vox, subintelligitur quòd non dicitur: *Tu verò homo unanimitis.* Quid? nimium crudelis es, inexplicabilis est offensio tua, quæ idèò sustineri non valet. Quid putas Agnus, qui non aperuit os suum cum ronderetur, cum iugularetur, cum decorticaretur, cum immolaretur, nunc aperit os suum dicens: *Iudas, osculo filium hominis tradidit? Amice ad quid venisti?* Esto, ita locutus sit in conuertendo; sic tamen notum esse voluit animi dolorem nimium, quem idèò etiam per Prophetas prænucciavit.

Iam de aliis, qui dolorem addiderunt super dolorem Domini Iesu, nunc loqui superfedeamus, finem loquendi faciamus in hoc, quem lætio hodierna suggillat, quem Christus nomine vocat diaboli, pro quo Christus turbavit seipsum. Hic est crudelis ille, qui diabolo comparatur, qui fuit homicida ab initio. Duos Adamos notavit Apostolus, quorum primus fuit forma futuri. Sicut ex vno illo primo omne genus hominum processit: Ita Christus pater est omnium electorum, qui multos filios (inquit Paulus) adduxit in gloriam. Qui

Lac. 1. 18. Qui non naturaliter sicut primus Adam, sed voluntarie genuit nos verbo veritatis, ut simus imitum aliquod creatura eius, id est, ut simus noua creatura, creati in Christo Iesu, non secundum veterem hominem, qui corrumpitur, sed secundum nouum, qui renouatur de die in diem. Ita enim Christus Pater est futuri seculi, istius (inquam) quod nouissimis temporibus initium habuit, quando nouus homo venit in mundum, ut annunciaretur Domino generatio ventura, populus videlicet qui nascetur, quem fecit Dominus, qui non ex sanguinibus sed ex Deo natus est. En quomodo Christus Pater est omnium nostrum. Sicut ergo diabolus homicida fuit ab initio primi Adam: Ita Iudas in nouissimo homicida fuit secundi Adam, ut merito propter hanc similitudinem diabolus sit vocandus. Hic est filius diaboli, ex patre (inquam) diabolo, & semine eius, quod ideo exercuit inimicitias aduersus semen mulieris, quod est Christus. Sicut autem feminis nomine ex Abraham intelligitur Christus principaliter, ut docet Apostolus, deinde vero alii filii & secundum spiritum & secundum carnem. Itaque semen diaboli in primis intelligitur Iudas, qui semen proprium & precipuum mulieris interfecit; ex consequenti vero ii intelliguntur, qui desideria diaboli facere moluntur, dicente Domino: *Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere.* Diabolus omnes homines. prostravit in primo Parente, verbo iniquo, & auditione mala. Iesus autem verba vite aeternae habet: spiritus enim, & vita sunt. Ergo qui diabolum audiunt, semen illius sunt, morti obnoxii. Qui vero Christi verba audierint, viuunt.

19 Ergo doctrina mala deferenti viam viuentis. *Qui dicit increpationes, morietur.* Quis Exhortatio 12. *Qui dicit increpationes, morietur.* Quis *Pro. 15. 10.* est, qui deserit vitam, nisi qui recedit a Christo? Christus enim est *paris vite.* qui *Ioan. 6. 48.* descendit de caelo, & dat vitam mundo, cuius caro est pro mundi vita, cuius verba spiritus & vita sunt, qui quos vult viuificat. Quis vero vitam hanc, quae Christus *Ioan. 6. 61.* est, deserit: illi deserunt, qui non capiunt verbum eius, qui murmurant, qui scanda-

lizantur, qui dicunt: *Durus est eius sermo.* Hi sunt, qui cum iubet diligendum proximum etiam inimicum; dicunt factis: *Durus est hic sermo.* Cum iubet ferendam crucem post illum; dicunt: *Durus est hic sermo.* Cum iubet cauendum ab omni auaritia; dicunt: *Durus est hic sermo.* Cum iubet erudendum oculos scandalizantem, praecedendam manum, & pedem, odium patrem & matrem, adhuc autem & animam propriam; dicunt: *Durus est hic sermo; & quis potest eum audire?* Istis doctrina mala est; quia sic illis videtur mala, malam aestimant, duram vocant, inaudibilem, inobseruabilem; & ideo illam abiciunt, spernunt, reprobant, corrumpunt, peruersere intelligunt, atque deprauant. *Quo modo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum?* Qui auditis eius praecipis dicunt: *Quomodo possunt haec fieri? Ne mo carnem suam unquam odio habuit, sed nutrit, & fouet eam.* Cur igitur illam crucifigam? Cur mortificabo membra mea? Quare custodiam vias duras? Cur odero animam meam? *Durus est hic sermo.* Ergo iure declinabo a verbo aspero, ab auditione mala. Quia haec est doctrina mala: Sed iis, qui sic doctrinam arbitrantur malam, mala verè est, lapis offensionis, lex mortis. *Lex quidem sancta, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum.* At verò occasione accepta: *Quod bonum est, factum est mihi mors: Quia lex spiritualis est Ego autem carnalis sum, factus transgressor legis.* Et sic supra modum peccans, dum legem non custodio. Nunquid qui bene omnia fecit, non loquebatur bene, cuius verba sunt spiritus & vita? & tamen ait: *Si non venissem, & locutus es non fuisset, peccatum non haberent.* Quare hoc? *Quia qui verbum Dei audit, & non custodit illud, amplius accipiet iudicium, & remissius erit Terra Sodomorum, quam illi.* Qui enim gloriatur in lege, per prauaicationem legis, Deum inhonorat. En quomodo doctrina istis est mala. Quia scienti bonum facere, & non facienti, peccatum est illi. An non peccatum est illi, qui renuit audire? *Qui obrurat aures suas, ne audiat legem? Qui scientiam viarum Dei non vult?*

vult? Si peccatum est, & mors, illi adhaeret: quia per peccatum mors introiit in orbem terrarum. Ergo qui odit increpationes, *Prou. 15. 10* morietur. Duo ista mala apprehenderunt multos ex discipulis Christi, qui in verbo vite scandalizati sunt, & qui arguentem & increpantem deseruerunt. Hæc sunt mala nostra, qui scimus voluntatem Dei, & non facimus: & quoniam facere detrectamus, etiam scire contemnimus odientes increpationes, disciplinam irridentes. Audiamus igitur, vt viuamus. Alioquin ad quem ibimus, in quo bene esse possumus? Ad quem ibit homo deserens Christum? ipse est vita tua, non est in alio aliquo salus, solus ipse

Mat. 10. 36 vita, solus Saluator. Etiam domestici hominis inimici eius; etiam qui amat animam suam, perdet eam: nam si diligis iniquitatem, animam tuam odisti, sanguini

Ioan. 12. 25 tuo infidaris. Ad quem, ad quem ibimus? Ad te Domine confugio, quoniam tu es protector meus. Tu es gloria mea, tu exaltans caput meum. Quod nobis concedat ipse. Amen.

Psal. 10. 9. Ad te Domine confugio, quoniam tu es protector meus. Tu es gloria mea, tu exaltans caput meum. Quod nobis concedat ipse. Amen.

Psal. 3. 4. Ad te Domine confugio, quoniam tu es protector meus. Tu es gloria mea, tu exaltans caput meum. Quod nobis concedat ipse. Amen.

CONCIO SECVNDA.

ARGVMENTVM.

Bonum nostrum à Deo est; vt sit completum, otio torpere non debemus, sed ad mouere manum: quo fit, vt simus ex numero eorum qui sunt Christi. In bonis temporalibus, & spiritualibus gratis datus quisq; sua sorte contentus esse debet. In Morali, admiratio. Ad quantam malitiam perueniat homo.

Num. 35. 1. & seq.
2. Tim. 2. 19.

DILIGENS illa determinatio confinium terræ Chanaan, que populo Israël fuerat repromissa, quam determinationem Deus ipse decreuit, constituit præfixos terminos vndequa; ab Oriente, Meridie, Occidente, & Septentrione, nobis duo præterdit. Alterum, quod nouit Dominus, qui sunt eius, veluti ad Terram uiuentium pertinentes, atq; ita etiam quina

illi sunt, quibus dicturus sit: Amen dico vobis, nescio vos: Discedite à me omnes operarii iniquitatis. Alterum, quod nostrum vnusquisq; debet esse sua sorte contentus, conclusus in tra concellos suæ conditionis & vocationis, vt non velit neq; sapere, neque capere plus, quam oportet & decet. Pauper enim & creditor obuauerunt sibi, *Prou. 21. 10* vtriusque illuminator est Dominus: ait Sapiens. Sic sibi obuiant, vt alter ad alterum terminum accedat; sed non illum excedat; vtrunq; Deus illuminat, ostendens vtriusque statum suum, quo sit contentus; ceterisq; eorundem amborum statum, tantum à se determinatum demonstrans, vt ab vnoquoque diuina cognoscatur prouidentia, quæ pauperem facit, & dicit, humiliat, & subleuat. Horum primum hodierna exponit lectio dicens: Sunt quidam ex vobis, qui non credunt. Sciebat enim ab initio Iesus, qui essent non credentes, & quis traditurus esset eum. Alterum verò dum subdit: Verba Domini Iesu, & Euangelista: Et dicebat: Propterea dixi vobis, quia nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo. Et, Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retrò, & iam non cum illo ambulabant. Hi erant non credentes; qui audito sermone Domini de Eucharistia, dicebant: Durus est hic sermo; & quis potest eum audire? Altiora enim se quærebant volentes sapere, plus quam oportet sapere. Super his ergo duobus erit consideratio, & narratio nostra: si vos intenti manseritis in sermone meo.

Magna magnalia de cœlesti conuiuio à Patre ipse noster Iesus Christus, qui dat nobis panem nostrum quotidianum, pronunciauerat, magnificans illud, quæ magnificentia esset cœlestis illecebra, qua ad illud illiceretur vniversus Orbis. Murmurabant tamen Iudæi, quia dixisset: Ego sum panis viuus, qui de cælo descendì. Et dicebant: Nonne hic est Iesus, filius Ioseph, cuius nos nouimus patrem, & matrem? litigabant quoque adinuicem dicentes: Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Præterea. Multi audientes ex discipulis eius dicebant: Durus est hic sermo; & quis potest eum audire? Tandem

dem inquit ipse. Nonne ego vos duodecim
elegi, & unus ex vobis diabolus est? Vbi vi-
demus ex tribus generibus hominum, qui
illum audiebant, aliquos ad illum perti-
nere, aliquos ab eo separatos. Ex turba, si
credunt aliqui, alii murmurant, litigant.
Ex discipulis multi scandalizantur, & ab
illius abscedunt sequela, sed non omnes.
Ex Apostolis, qui sunt intimiores *Vnus est*
diabolus, Iudas videlicet, qui illum erat
traditurus; ceteris illi adherentibus & ob-
sequentibus. Ita ergo tametsi Domini est
terra, & plenitudo eius, sicut p̄cis tem-
poribus populum vnum ex omnibus na-
tionibus terræ sibi eligit peculiarem: ita in
sæculis omnibus quosdam elegit sibi, qui
manducarent, & biberent cum Abraham,
Isaac, & Iacob in Regno cælorum, vbi fe-
cit cœnam magnam.

3 Quam consideratione duo veniunt no-
bis consideranda. Primum est, quod bo-
num maximum, quod vniuersis homini-
bus satis esset superiq; est panis viuus, qui
dat vitam mundo, porens omnes prorsus
naturas ratione præditas, satiare, & beati-
ficare. Vbi apparet charitas, & largitas Dei,
qui dat omnibus affluenter & non impro-
perat, nolens aliquem perire, sed omnes ad
suam mensam conuenire, ibiq; delectari,
eo pasci. Et sicut omnibus parauit men-
sam, ita requisita ad hoc etiam ab eo parata
sunt omnia, vt nihil ex pietate sapientia
sua vitra facere possit vineæ suæ, quod
non fecerit ei. Hæc est terra promissionis,
vbi erant ædificatæ domus, constitutæ ci-
uitates, plantatæ vineæ, cultaque satis vni-
uersa terra.

4 Secundum est, quod forte diuideretur
terra; sic tamen, vt pluribus plus tribuere-
tur, minus paucioribus. In cuius possessio-
nem, extinctis habitatoribus, introirent.
Quid hoc? fors à Deo temperatur, vt id à
Deo tributum intelligatur, quod forte cõ-
tigerit, iuxta Prouerbiũ: *Sortes mittun-
tur in sinum, sed à Domino temperantur.*
Hoc est opus Dei, sine quo nihil fieri po-
tesset. Idco *nemo potest venire ad me, nisi fue-
rit ei datum à Patre meo.* Hominis partes
sunt, plus vel minus habere, iuxta numerũ
introeuntium, atq; pugnare, vt quod forte

contigerit, acquiratur. Sit itaq; fors Diuina
dispositio, pugna operatio humana. Et vi-
de vtrunq; notatum à Christo: *Possidete pa-*
tratum vobis Regnum à constitutione mun-
di; esurui enim, & dedisti mihi manduca-
re. Ne curiosius quæras, vtrum vltius sit
causa, vel ratio. Sit tamen quæras, en dubie-
tatis dissolutio in Ecclesiæ precibus. Om-
nium miseris, quos tuos fide & opere fu-
turos esse prænoles. Hoc certum est, v-
trunq; concurrere, nec alterum sine altero
dari vquam. Nos quod nostrum est, per-
ficiamus. Alioqui audire Principem Iosue:
Vsquequo marceus ignaua, & non intratis
ad possidendam terram, quã Dominus Deus
Patrum vestrorum dedit vobis? Dedit (in-
quit) ecce opus Dei. Dedit quidem ipse,
sed vos vestras non exequimini partes, i-
gnauia marcescentes. Et obserua quod ibi
dicit Scriptura. *Congregati sunt omnes fi-*
lii Israël in Silo, ibi fixerunt tabernaculum
testimonii, fuitque eis terra subiecta. Re-
ma: serunt autem septẽ Tribus, quæ non-
dum acceperant possessiones suas. Subie-
cta erat terra; & tamen septem Tribus nec-
dum partes suas acquirerant. Septem (in-
quam) O septem! O numerum vniuersita-
tis! Multitudo magna non habet q̄ man-
ducet, torpet otio; socordia iam faciet. De-
dit Deus, & tu tamen non accepisti, non
accipis, non curas, non cogitas. Ista tamen
septẽ Tribus à Iosue excitatæ, sortes suas,
pugnantes obrinuerunt, & impletum est
hoc, quod scriptum est. Dedit Dominus
Deus Israeli omnem terram, quam traditu-
rum se patribus eorum iurauerat, & possede-
runt illam, atque habitauerunt in ea.

At nos oscitantes neq; excitat verbum
Dei, neq; nostram hæreditatem curamus
possidere, quod & ibi figuratum est in
hoc, quod quamuis Chananaeos subiecif-
sent, non deleuerunt tamen omnes, sed
vel tributarios fecerunt, vel cum illis inie-
runt societatem. Sic est, sic est apud nos:
terram nostram à nobis alienam facimus,
illaque vacui remanemus. In hoc itaque
habemus & quod Dei est; dicente Do-
mino. *Nemo potest venire ad me, nisi fue-*
rit ei datum à Patre meo; & quod nostrum
est, dũ dixit ad duodecim. Nunquid & vos
vultis

vultis abire? & respondit Petrus: Domine ad quem ibimus? verba vita aeterna habes, & nos credidimus, & cognouimus, quia tu es Christus Filius Dei. Secundum est, quod nostra interest, non Dei, si illum sequamur, illique adhaereamus. Vultis (inquit) & vos abire? At Petrus. Ad quem ibimus? Quae est eius utilitas, ut existens in caelo descendat in terras? Quae utilitas, ut fiat panis pro saeculi vita? Quae (inquam) utilitas, ut det carnem suam ad manducandum, & sanguinem suum ad bibendum? Quando primum in Sacris litteris de Deo fit mentio, Creator describitur. In principio creauit Deus caelum & terram. Ergo ut dator bonorum, non acceptor. Vidit enim cuncta bona, sed quae ipse fecerat: Nihil enim bonum est, nisi quod bonus ipse fecerit? At verò ista fecerit, quasi in illis re-

Gen 1. 1. 31. quiem accepturus? Quoniam caelum (inquit) mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum. Num ergo laborabat antequam quidquam faceret à principio? si non faciebat quidquam, quomodo laborabat? Antè forte stans fatigabatur? & propterea sedem sibi constituit caelum, & terram ubi requiescerent pedes eius? At ubi erat ipse, antequam ista fierent? certè in seipso. Vnde verò habuit caelum, ut sedes esset; terra, ut scabellum pedum; ut ita sedenti quietem darent, nisi ab eo qui fecit caelum & terram? ergo quòd quietem tribuere possint, id ab eo receperunt, qui creauit illa. Qui ergo hanc illis praebeuit virtutem, eam ipse prius habuit in semetipso. Ergo in seipso quieuit semper. Nisi velis dicere imperite, quòd maiorem habeant permanentiam quae facta sunt, quam qui fecit. Sicut ex ipso, & per ipsum, ita in ipso sunt omnia, qui portat omnia verbo virtutis sua. Quis mensus est pugillo aquas, & caelos palmis concludit? Quis appendit tribus digitis molem terra? Quis librauit in pondere montes, & colles in satera? Quis adiunxit spiritum Domini? Quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Non caelum sedes, & terra scabellum ad quietem Creatoris preparandam, sed ad immensitatem illius declarandam dicta sunt. Sic illis honor tribuitur, quòd Deo seruiant, non quòd Deus egeat.

Sit arca testimonii, testimonium huius: Pauper veritatis. Qui sedet super Cherubim, ubi apparet sedens? ubi thronus eius, qui Thronos fecit & Cherubim? Arca scabellum est pedum eius, sed quis vidit pedes istos? Opus magis visum est sub pedibus eius, quam caelum cum serenum est. Ad instructionem nostram dicta sunt haec, ut sciamus Deum istis non indigere. Idè enim in tabernaculo nulla apparet Dei species, aut figura, ut ducant quidem illa in memoriam Dei, praesentia verò non exhibeant, & sit ad illa reuerentia, nulla autem in Deo indigentia. Sed demum factus est homo. Nunquid propterea quòd illius deliciae fiat cum filiis hominum? En illius deliciae. Natus in medio frigore, egenus in diuersorio, pannis inuolutus, positus in praesepio, pauper, dolens, in laboribus a iuuentute, ad flagella paratus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis; ubi exaltatus, humiliatus est, & conturbatus. Delicias istas computauit, commendans hac ratione nimiam charitatem suam, morti pro inimicis suis. Omnia ergo propter nos, omnia nostra sunt, omnia propter nostram salutem. Idcirco panis est. Panis autem propter se non fit, cibus est; cibus non sibi, sed comedenti. Panis, qui dat vitam mundo: nam si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in aeternum, & resuscitabitur in nouissimo die.

O vilem considerationem! Scitis enim (inquit Apostolus) gratiam Domini nostri Iesu Christi, qui propter nos egenus factus est, cum esset diues; ut illius inopia vos diuites essetis. Quid murmuratis, o Iudae, quia dicit, quòd sit panis viuus, qui de caelo descendit? Quid litigatis o turba insipiens; Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Quid temporalis sectator Christi scandalizatis in sermone eius? Quid ingrate, illum derelinquitis, quando amplius multoque largius se nobis profert, ut & cibus noster dignetur esse, effici, communicari, ut det nobis de carne eius, & satureremur? Heu, ubi abundauit delictum, abundauit & gratia, quia voluit vincere in suo bono malum nostrum. Ergo ad accumulationem eius, & aduersus illum, ubi abundauit

dauerit gratia, abundabit & delictum: Vbi se magis donat, magis repudiabitur? Immutabilis mollitur, vt sit edentulorum cibus, butyrum, & mel, panis viuens, & calidus, & clamabit insipiens, *Durus est hic sermo?* Utescendit de caelo ne causeris & dicas. Quis nostrum ualeat usque ad caelum ascendere, deferat illum ad nos? floret de ciuitate sicut fornax terrae semper viuens, semper integer, semper florens, non de terra, sed de ciuitate. *Vox de ciuitate, vox de templo, vox Domini dicentis. Ego sum panis uita. Accipite & comedite. Hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus.* Heu ad tantam Dei bonitatem quid dormitis? quid negligitis? quid receditis? quid apponitis iniquitatem super iniquitatem in malum uobismetipsis?

7 Nos quod facimus uobis facimus, siue bonum, siue malum. *Si sapiens fueris, tibi metipseris; si autem illuseris, solus portabis malum.* Et sanctitas tua, & iniquitas tua in suam tuum conuertetur. Gaudet quidem Dominus uobis benefaciens. *Et gaudebit* (inquit) *super te Deus tuus.* At si contra eum incedens, illius furorem prouocabis contra te, nihilominus gaudebit te disperdens. Audi Moysen: *Sicut ante latatus est Dominus super uos, bene uobis faciens, uosque multiplicans; sic latabitur disperdens uos, atque subuertens.* Quid putatis o peccatores? exacerbare Deum? exasperare illum? sic offendere, vt doleat? Audite illum de uobis ad Ieremiam: *Nunquid me ad iracundiam prouocant, dicit Dominus? Nonne semetipsum in confusionem uultus sui? Ecce furor meus, & indignatio mea constat super uiros, & super iumenta, & super lignum regionis, & super fruges terrae; & succendetur, & non exstinguetur.* Tibi, tibi ipsi malum creas, qui male agis. Bene fac & bene tibi erit. *Nonne si benefeceris, recipies? si autem male egeris, statim in foribus aderit peccatum tuum?* Aderit in suo effectu, in fructu, in poena. Tibi soli peccasti; tibi soli nocuisti. Sapiens Petrus, qui ait: *Domine ad quem ibimus? uerba uita aeterna habes.* Verba, quae locutus es, spiritus & uita sunt: Vita sunt, quia spiritus sunt; non carnaliter intellecta, sed spi-

ritualiter dant vitam aeternam. Non est hic sermo de uita carnali secundum carnem. Sermo est de uita aeterna; quam dat caro uita, non carnaliter sumpta, sed quemadmodum docet Spiritus ueritatis; nempe & spiritualiter, & sacramentaliter. Sic dona Dei, ut decet, ut congruit, ut uult ipse, suscipienda sunt; non ut uolumus nos, ut cogitamus nos. Si ad uoluntatem eius accipimus, profunt; obsunt, si ad nostram. En latam sententiam: *Qui dat pauperi, non indigebit; qui despicit deprecantem, penuriam sustinebit.* Intelligis? Qui dat pauperi, accipit, ut decet; quia accipit, ut dispensator, & propterea non indigebit. Qui despicit deprecantem pauperem, accipit, ut auarus dominus, contra uoluntatem dantis. Ideo accepta, erunt illi detrimenta. Panem caeli dat nobis Pater noster, accipe tu fidelis, mundus, amans, & erit ad vitam. Si accipis ut Iudas, auarus, immundus, incredulus, tibi erit ad mortem; tu tibi manus inferes: perditio tua exte.

SECVNDA PARS.

Hinc ergo transitum facimus ad secundam considerationem, quod quisque debet intra fines suos contineri, ut non putet alios excedere in conditione, sicut excedebat Saul in statura. Naturam Deus cum hoc viro uoluit prope sequi, ut qui procerior esset in corpore, superior esset in populo. Qui amplior esset in statura longitudine, in status altitudine aequè constitueretur. Sed hic tandem reprobatus est, deficit enim natura, subrogatus est Dauid paruulus, pascens oues, rufus, pulcher aspectu decoraque facie, citharodus, qui ad aliud quoque idoneus uidebatur, magis quam ad Regnum. Vnde armatus incedere non poterat, & Goliath uidens illum, despexit eum. *Erat enim* (inquit scriptura) *adulescens rufus, & pulcher aspectu.* Gratia hic praeualuit non natura; propterea sedes eius in aeternum mansit. Saul cui condonata fuerat regia potestas, cedere debuerat illi, Domini intellecta per Samuellem uoluntate, quod a Regno fuisset reprobatus, quod alteri corona esset tribu-

ta; sed eum magis persequatur ad necem, qui fuerat pro illo à Deo decretus Rex. Et hanc fuisse persecutionis causam, ipse declarat Ionatha filio suo, dicens: *Om-nibus diebus, quibus filius Isai vixerit super terram, non stabilierunt, neque regnum eius. Itaque iam nunc mitte, & adduc eum ad me, quia filius mortis est.* E contra David cum Saulem occidere potuisset, & accipere sibi Regnum, cuius iam à Deo susceperat unctionem, abstinuit, hosti pepercit crudelissimo; ut diadema speciei acciperet de manu Domini; ut qui vngens dederat iurisdictionem, saluans item possessionem daret. Et quando propter peccatum suum sustinuit filii sui Absalon persecutionem, Regno cessit, patienter egit quandiu placuit Altissimo; iterum in suam sedem reducere illum, quod petebat, simul deprecans pro peccato suo in Psalmo Miserere: ubi dicit: *Redde mihi latitiam salutaris tui, & spiritu principali (id est Regio) confirma me.* Sic ergo vnusquisque contentus ea conditione, usque donis, ac muneribus, quæ illi Deus Dominus cæli & terræ communicare dignatus fuerit. Ità enim dictum est operario murmuranti: *Accipe quod tuum est, & vade. Volo autem & huic nouissimo dare sicut & tibi* An non possum quod volo, facere? Hinc & casualis homicida: Si extra urbem refugii fuisset occisus, id iuste patiebatur: debuerat enim profugus vsque ad mortem Pontificis residere. Iocus ille tunc sibi erat concessus, omnis alius prohibitus, cui non sat est, quod illi concessum est, iste dignè perit & iustè. Qui plus sapere volebant, quam illis datum esset, dicentes: *Durus est hic sermo; & quis potest eum audire?* His etiam quod datum fuerat, sublatum est. Christi sequelam profectò non à se fuerant consecuti, *Nemo enim* (inquit Dominus) *potest venire ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo:* Dum discipulus vult esse super magistrum, ipso etiam discipulatu, atque illius societate & sequela priuatur. *Multi ergo propterea ex discipulis eius abierunt retro: & iam non cum ipso ambulabant.*

Duo sunt in quibus intrà terminos de-

bemus contineri. Tertium non habet finem. Temporalia sunt illa, & gratis data spiritualia. At hoc tertium charitas est. De temporalibus ait Apostolus: *Ita habentes aliam mentem, & quibus tegamur, his contenti sumus.* Hæc ad necessitatem data sunt. Scit enim Pater noster cælestis, quia his omnibus indigemus. Dum ergo habes, quod satis est, quid ultra fatigaris, anxietis, & sine fine laboras? Ideò culpantur, qui non quiescunt vnquam, sed sine faticatate ad vitiora semper anhelant. *Vbi sunt Principes gentium, qui argentum thesaurizant, & non in quo confidunt homines, & non est finis acquisitionis eorum?* Et per alium Prophetam: *Va qui coniungitis domum ad domum, & agrum ad agrum, & agrum copulatis vsque ad terminum loci, nunquid habitabitis vos soli in medio terra?* Ratio culpandi duplex est, tum quia in vanum, tum quia in damnum laborauerunt. In vanum quidem quia inutilis est labor, quod pro re fit inutile. Quid enim ultra necessitatem possides inutile est, nihil prodest, non commodo est, sed oneri. Vita nostra via est, viaticum est deferendum, si plus quam oportet, portat, fatigatur inutiliter. Onus inutile fuitent Davidi arma Saulis: quod satis fuerat deferens, victoriam retulit atque triumphum. Adde quod & id, quod inutiliter collectum est, auferri etià consuevit. Ideò Isaias post supradictam criminationem factam aggregantibus sine fine subdit: *In auribus meis sunt hæc: dicit Dominus. Nisi domus multa deserta fuerint grandes, & pulchra sine habitatore: Decem enim iugera vinearum facient lagunculam vnã, & triginta modii sementis facient modios tres.* Obseruat Deus auiditatem istam, & punit rum morte avarorum, faciens desertas eorū domos grandes, & pulchras, tum sterilitate percussens terram, quam cupidè nimis amplauerunt. Sic & Salomon: *Vir, qui festinat ditari, & alius inuidet, ignorat quod egestas superueniet ei.* In damnum verò laborauerunt, tum spirituale, tum temporale. Et spirituale quidem, quoniam (vt ait Salomon.) *Qui festinat ditari, non erit innocens.* Avaro nihil est scelestius: Propterea quod radix omnium

Tim. 6. nium malorum est cupiditas. Et certe qui pecunias habent, difficile intrabunt in Regnum caelorum. Verum etiam detrimētū cupidus temporale incurrit. Vnde q̄ dixit Salomon: *Qui festinat ditari, non erit innocens: de innocentia p̄nae potest intelligi.* Non erit (inquam) innocuus, sibi non erit innocuus; nocumentum enim auaritia ipsa non modicum infert auaro. Achan sit testis, qui sibi necem propter cupiditatem suam comparauit. Et vnde mūdus iste inferus factus est, nisi quia paucissimi sunt, qui nimia cupiditate non agantur? Omnes enim querunt quae sua sunt, & quae sua non sunt. Adeo quod vbi damnati spiritus gementes dicunt: *quid nobis profuit iactantia diuitiarum?* clamare possint, qui sunt super. *Nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus suis, nisi spinas & tribulos.* Ita enim appellatae sunt ab ipsa Veritate; quia pungunt, lacerant, eruciant, & origo sunt malorum omnium, bellorum, aduersitatum, & tribulationum. Et quod dictum est de diuitiis, verum est de quibuscunque bonis temporalibus, pro quibus vniuersas frustra laboratur & perniciose. Ideo enim a sapiente inducuntur damnati dicentes: *Quid nobis profuit superbia? aut diuitiarum iactantia quid consulit nobis?* Et quod de superbia dicit, aequae dicit & de voluptatibus, & de ceteris omnibus, quae secundum carnem desiderantur. *Transseunt enim omnia illa tanquam umbra, & tanquam nuncijs percurrēns.*

10 Bona, quae animam respiciunt, non iustiores facientia, & Deo acceptiores, & haec debent infra constitutos limites concludi. Si natura & arte comparentur, quid opus est pro illis plurimum laborare, quando quidem aequae ipsa, atque temporalia & externa, & vana sunt & mala, si non ad iustum modum deducantur, si plus iusto laboris pro illis impendatur. Eorum vanitatis testem habemus locupletissimum virū illum, qui sapientia diuinitus infusa, fuit clarissimus. *Quid dicis Salomon? Locutus sum in corde meo, dicens: Ecce magnus effectus sum, & praecessi omnes sapientia, qui fuerunt ante me in Ierusalem. Et mens mea contemplant a est multa sapienter, & didici.*

Eccl. 14.

Didique cor meum, ut scirem prudentiam, atque doctrinam, erroresque & stultitiam. Et agnoui quod in his quoque esset labor, & afflictio spiritus: eo quod in multa sapientia multa sit indignatio. & qui addit scientiam, addit & laborem. Ad quid igitur laborare, ut sciamus quae scire non prodest? At vero non est Apostoli illa sententia. *Scientia inflat?* Ecce praeter vanitatem iam nocumentum. An non graue dispendium temporis, quo maxime in necessariis indigemus, occupatio in superfluis, & amissio inutilis. Neque rerum altitudo, abstrusio, perfectio vtilem facit investigationem illarum, cognitionem, considerationem. Melli sapientiam Salomō comparauit, hortans ad illius acquisitionem, dicens: *Comede fili mi mel, quia bonum est & fauum dulcissimum* 13. 14. *guttur tuo.* Sic & doctrina sapientiae animae tuae, quam cum inuenieris, habebis in nouissimis spem, & spes tua non peribit. En verae sapientiae vtilitatem dulcis in presenti, vtilis in futuro, & vitam reddit suam & felicem mortem. Qui vere sapiens est, & iucundatur viuens, & moriens gloriatur. Sed ne deciparis in specie sapientiae, ut scire quae non oportet, proficuum arbitris, ingerit idem Salomō hoc aliud Proverbium. *Sicut qui mel multum comedit, non est ei bonum: sic qui scrutator est maiestatis, opprimetur a gloria.* Non excusat maiestatis splendor, quin accusat magis, ne velimus curiosius Altissimi secreta perscrutari. Dulce quidem est mel, ita & intelligentia rerum plena est voluptatis. At mel si abundantius comedatur, officit sanitati, ita saluti aduersatur, si quis velit sapere non ad sobrietatem. Ergo & de temporalibus atque corporeis, & de his, quae animum spectant, si non prouehunt ad virtutem, verum est, quod,

Est modus in rebus, sune certi denique fines. Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

O quam benignus Dominus, qui, quae vtilia nobis sunt, voluit esse captu facilia. Praecepta nosti? Non. Quare: *Prope est sermo valde in ore tuo, & in corde tuo, ut facias illum.* Nō in caelo situs, nō trans mare de-

1. Cor. 8. 1.

Prou. 24.

Deu 30 14.

portatus. Facilis est, & omni acceptione aptus. Et quid homini vilius quam Passio Christi? Cogita illam, & de Deo cogitas. Cogita illam, & gloriam celestem introspicis, intelligens quanti sit illud, pro quo datum est pretium immensum & inaltimabile. Sic arguens iam gentes, quam sit grauis infernalis pena, quam vta nobis arceret Deus, voluit, Christum tot tantisque pœnis subiici. Aspice in eum, quem confixerunt homines, & hominum intelliges iniquitatem, ingratitude, ignorantiam. Et ipsius iniquitatis videbis malitiam, pro qua abolenda, infinita est admota Bonitas. Virtutū splendor vnde rutilantius emicat, quam ex sole isto iustitiæ, quando conficillus est per Passionē sacculus, qui illum operiebat. Si de forti egressa est dulcedo; Vide fortem, qui rocular calcavit solus. Vide mustum dulcissimum inde profluens & excurrent. Vide animam ad pedem Crucis fructus illius comedentem, atque dicentem. Sub vmbra illius, quem desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.

Iudic 14.
14.

Isai 63. 3.

Cant. 2. 3. 4.

12.

Eph 2. 4.

Ioan 1. 11.

Pf. 117. 22.

Mat. 21. 39.

Gal 2. 20.

Phil. 1. 9.

Passio Domini primarium fontem suū habet charitatem Dei, qui propter nimiam charitatem suam Filium suum ad suos misit, qui illum non receperunt: ad ædificantes misit qui illum reprobauerunt: ad agricolas misit, qui illum occiderunt: Ut qui erat panis viuus, vt mortuos cibaret, conglutinatus est cum mortuis, deputatus cum descendentes in infernum. Et quid aliud ergo producet, quam charitatem? In fide viuo Filij Dei (inquit Apostolus) qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Viuo in fide, ardens in charitate, diligens diligentem me, & qui propter scelera mea tradidit in mortem animam suam. Charitas tertium est bonum, quod modū, quod mensuram, quod finem nescit, & nequit habere. Et hoc oro (ait Paulus) vt charitas vestra magis ac magis abundet in scientia, & in omni sensu, vt probetis potiora, vt sitis faceri, & sine offensa in diem Christi, repleti fructu iustitiæ per Iesum Christum in gloriam, & laudem Dei. Tantum bonum est Deus, vt charitas erga illum nunquam finem inueniat; quo plus diligit, eo magis

diligendum nouit, & ad illud diligendum magis accenditur, videns ad hoc se tenent, & eo amplius adiuuari, mobilitate vigens, viresque acquirit eundo, obeundo, ineundo, introeundo, atque sine quiete iugiter præeundo. Recte ergo orat Apostolus, vt charitas magis ac magis abundet, ne statu contenti simus, in quo sumus; sed probemus potiora, in omni sensu meliora probantes, vt illis degustatis ad perfectiora feramur: quod alibi monet Paulus. Sic repleti, vt repleti magis continue appetamus, & expetamus.

Sed heu! eo minus tendimus, quo magis tenemur. Quis Iuda plus tenebatur diligere Christū? lequitur a cultare? honorare? Segregatus in Euangelium Dei, in Apostolatum Christi, in caput omnium credulorum? Et diabolus ex Apostolo factus, traditor ex discipulo, aduersarius ex domestico, & ex commensali insectator, carnifex, interfecto? Sic multi ex discipulis alius, sic multi turba, vbi largius donatus, licentius opponuntur. Hæc, hæc est ingratitude nostra, nostra iniquitas, nostra condemnatio. Verbis non erudimur, verberibus indigemus, instar illius, de quo Salomon: *Seruus verbis non potest erudiri; quia quod dicit, audit, & respondere conuenit.* Nunquid non audiebant dicentes: *Durus est hic sermo; & qui potest eum audire? & contemnebant, & scandalizabantur.* Et nos non audimus verba vitæ æternæ? & recedimus tamen, & non cum ipso ambulamus. Noë vir iustus, atq; perfectus fuit in generationibus suis, cum Deo ambulauit. Tu, tu nū iustus es? num perfectus es? Si peccator es, nescio; dic tu peccata tua. Confitere peccatum tuum. Sed heu, o-
mnes declinauerunt, corrupti sunt, & abominabiles facti sunt, non est qui faciat bonū. Ergo non iam cum Christo ambulamus, retro abierunt, dereliquerunt fontem aquæ viuæ, longe facti sunt. Et ad quem ibitis miseri, recedentes a Deo viuo? Ad quem ibitis, vt bene sit vobis, quibus bene esse non potest, nisi cum Christo? Hic est panis vitæ, qui manducatur ex hoc pane, viuet in æternum. Ieiuni morientur, fame cruciantur, siti æstuant, aquæ gurta celam priua-

pruabuntur. Qui sicte ergo, veniat, & accipiat fontem aquæ vitæ gratis, salientis in vitam æternam. Amen.

M O R A L E.

14. **O** Verbum. *Vnus ex vobis Diabolus est.*
 Ex quibus vnus ille? ex hominibus. Ergo ad tantam iniquitatem transibit homo, ad tantam malignitatē, tam scelestus erit, tam facinorosus, vt diabolus ab ipsa Veritate dicatur? Homo ad imaginem Dei factus, sic diabolicam sumet similitudinem, vt homo existens, verè diabolus sit? Homo de terra factus, & in terra conditus ad tantam ascendet superbiam, ad tantam euehetur nequitiam in cælestibus, vt is, qui in cælo creati, de cælo ceciderunt, par fiat in sceleribus suis? Homo de humo, humi repens, humilis factus, abiecta humilitate, superbia elatus, audet illius compar fieri, qui temerè dixit: *In cælum conscendam, similis ero Altissimo.* Mortalis homo spiritui, qui mori nequit, vult coequari? Qua verò in re? In peccato, in scelere, in tumore, in ausu temerario, sacrilego. Appetit diaboli nomenclaturam. Nō satis est illi hominem impiū esse, diabolū se statuit, se ostendit, se iactat. Audiat ergo Veritatem. *Vnus ex vobis diabolus est.* Homo viator, qui potest declinare à via recta, & in eandem reuerti, irreuocabilem spiritum æmularur? In profundum se deicit peccatorum, quò cum venerit, contemner, & odio habebit corripientem in porta. Tempori abrenunciat, quod datum est ei ad pœnitentiam? Hortatus ad conuersionem dicit: *Desperavi, nequaquam faciam?* Erit ex dicentibus & ipse: *Desperaviimus: Post cogitationes enim nostras ibimus, & vnus qui que prauitatem cordis nostri mali faciemus?* Non ergo vidistis, ô impij, satanā, sicut fulgur de cælo cadentem: mors vestra casus vester. *Quia mortales estis, vos sicut homines moriemini.* Quia superbi estis, & desperantes; sicut vnus ex Principibus cadetis. Cadentem sequi vultis in eo, quod dicebat: *Ascendam super altitudinem nubium; ipsum, ipsummet se-
 13. quimini in eo; & dictum est illi: Quomodo*

cecidisti de cælo lucifer? Et sicut iste vnus (id est primus) de principibus cadetis, & eritis appropinquantes in inferno deorsum. Sicut de illo dictum fuit: Veruntamen ad infernū is. detraheris in profundū lacu. Non ergo vos corripit damnatio diaboli? Non vos illius supplicium emendat? Non vos auertit à peccato illius irreuocabilis auersio à Deo? digni facti, vt ex vobis singulo dicatur. *Vnus ex vobis diabolus est?*

Quisquis adhuc iste est, cui sic dicitur? 15.
 Veniat, respōdeat, dicat: Christianus sum, vnus ex discipulis Iesu, qui dicit se nosse Deum, assecla spontaneus, qui liberè viam veritatis elegit. Ille ergo qui præter imaginē Dei, ad quam in principio factus est, portauit imaginem cælestis Adam, indurus est Dominum Iesum Christum, iste rursus expolians nouum hominem, non veterem duntaxat denuò induet, sed fiet semen diaboli ad imaginem & similitudinem eius; vt verè sicut ex patre diabolo est, diabolus sit. O metamorphosin! ô diabolicam transmutationē! Adam quando *Gen. 3.*
 genuit ad imaginē & similitudinem suam, genuit quod nō erat, dedit aliquid de suo, cum quo illi communicauit imaginem & similitudinē suam, vt nulla opus esset expoliatione ad hanc induendam. Sed, quòd qui habet imaginem Dei, vt homo; qui Christi similitudine decorat⁹ est, vt Christianus; qui Domini Iesu cœpit imitationem, vt eius discipulus sequens illū: exuat se splendore cælesti, auertatur de post tergum Domini, & quam exuere non potest naturalem Dei imaginem, obscuret, deturpet, conspurcet, induens diabolū; vt sit ex parte diabolo, diabolus; quis vel audire sustinebit? Quis audiens non contemiscat? Vel potius quis erit vnquam, qui hoc fieri posse concedat? Qui non fidem abroget tanto sceleri? O vtinam nō fieret! *Circuite vias Ierusalem, & aspiciate, & considerate, & quarite in plateis eius, an inueniatu virum facientē iudicium, & quærentem fidem. Quod si ecclā viderit Dominus, dixerint, & hoc fulso iurabunt.* Non loquor de populo barbaro. Circuite (inquit) vias Ierusalem. Intro in Ecclesiam Dei, hæreo verbis Domini dicentis ad Ezechielem:
 Zzz 3 Mitto

Ezech. 2 3.
Ezech. 3 3.

Mitto ego te ad filios Israel, ad gentes apostatrices, quæ recesserunt à me. Non enim ad populum profundè sermonis, & ignota lingua emitteris. De nobis sermo est, qui sumus populus Dei, & Ierusalem cœlestis. Aspice (inquit) considerate, quærite. Non est, qui faciat bonum: etiamsi iurauerint se benefacere, & hoc falso iurabunt gentes apostatrices, quæ recesserunt à Deo, non creatæ in malo, recedentes à Deo, cui erāt

Luc. 11. 23.

coniunctæ. Ad quem ibimus à Deo recedentes? Qui non est mecum, contra me est; qui contra illum est, contrarius illi est, aduersarius est. Aduersarius Diabolus est, qui propterea Satanas dicitur, quod est aduersarius. Ergo ad quem ibimus recedentes à Deo? Ad aduersarium, ad satanam, ad diabolum? Quibus verò gressibus? eisdem quibus receditur à Deo, quibus etiam ipse diabolus dereliquit Deum factorè suum.

Ioh. 8 44.

Audistis Dominum ad Iudæos: Vos ex patre diabolo estis, & desideria eius vultis facere. Desideria diaboli sunt gressus eius. Dum Altissimi oppetit similitudinem, dicens: Similis ero Altissimo: cadit de cœlo, serpit humi, & graditur super pectus suum.

Isa. 14 14.

Nō dicit similis ero Deo, similis optimo, summo bono; sed Altissimo in altitudine, in sublimitate, in superioritate, & celsitudine. Altissimo exoptat æquare, exaltationem cupit superbus semper ascendens sua cupiditate. Sed non quod voluit habere, potuit, neque locus eius amplius inuentus est in cœlo; inde cadens: & sic ad humilia loca descendens, vt neq; super pedes stare posset, aut ambulare, sed super pectus suum graditur, ad ima depressus totus, etiam corde, quod iacet in pectore: velit, nolit humiliatus, deturbatus, confusus, maximo quantum possibile est pudore confectus, affectus, infectus, defectus etiā perfectus. Quia *superbum sequitur humilitas*. En primus passus diaboli, quō ex Luciferō princeps tenebrarum factus est: ex assistenti aduersarius, qui est satanas; & qui erat excelsus, serpens effectus est. Inuidit postea homini, qui decretus erat ad implendas ruinas illius, & propterea decipit, interfecit, deiecit, subiecit, eiecit; sicque à Deo reiecit, & iuit in profundum

Prou. 29.
23.

abyssi. Qui ad illum vadit, illum sequitur, eisdem passibus pergens, imitatur, & mulatur, illiq; conformatur, vt sit filius eius, & desideria patris velit facere, illi configuratus non in membris, sed in desideriis: non in aspectu, sed in affectu; non corpore, sed corde; filius in mente, non in carne, serpens motibus & moribus, diabolus cupiditate & iniquitate. Isti non videbunt filium hominis ascendentem. Non capuit verbum istud: *Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi*. Capere non possunt humilitatem Christi, qua descendit de cœlo factus homo, factus panis, factus cibus viatorum, qui erat Angelorum. Ergo neque digni erāt, qui viderent exaltationem eius, claritatem eius, gloriam & potestatem eius. Quos dedisti mihi (rogat patrem) cœlo, vt illi sint mecum, vt videant claritatem meam quam dedisti mihi. Qui Deum non vident descendentem, eius sequentes humilitatem; diabolus vident cadentem, illius precipitij facti consortes. Num parua exaltatio fidelium, quōd fratres Christi sint, quōd filij Altissimi? Optauit superbus similis fieri Altissimo. Nos iam similitudinē istam sumus consecuti. Quid patri similis, quā filius eius? Ille non peruenit ad cupitam altitudinem: nos ad eam euecti sumus, quos dextera Dei ad illam exaltauit. Cecidit ille elatus, non loco, sed voto. Nos, nos si cadimus, loco cedimus, qui verè Altissimo similes existebamus, necdū similes facti sumus iumentis insipientibus, sed dæmonibus superbientibus, facti ex filijs Altissimi, filij serpentis depressissimi. O casum, & ruinā, & præcipitium! De loco eminentiori cadis, superbe Christiane, quā diabolus; ruinosior casus tuus, quā diaboli. Si regnantibus impijs (vt ait Salomon) ruinae sunt hominum. Quae maior exaltatio est, eō peior contritio, peior ruina. O qui locum deseritis dignitatis vestræ, qui ab Altissimo elongamini, Christum deserentes. Audite, & intelligite, Qui eiusmodi est, diabolus est.

16. Tantam transmutationem nos voluit Dominus considerare, dicens: *Nonne ego vos duodecim elegi, & unus ex vobis diabolus est?* Transeat, quod Lucifer diabolus sit, nō erat electus a Deo. Transeat, quod qui lucem veritatis non aspexit, diabolus sit, non erat inter vocatos ad cōnā. Transeat, quod de turba sint aliqui murmurantes, non iis dicitur, quod sint diaboli; neque discipulis contumelia ista irrogatur: sed qui cum paucis electus est; qui ad apicem tantæ dignitatis euectus est; qui ad principatum super omnem terram erectus est, & constitutus iudex super duodecim Tribus Israël; quod hic tantus, qui singularem sublimemque electionem a Deo est consecutus, quod is (inquam) diabolus sit, diabolus ab eo, qui elegit illum, dicatur: quis dignè, quis sufficienter valet admirari? Quid dico? Transeat, quod unus ex his diabolus sit; sed quod multi Christiani, multi baptizati in sanguine Christi, multi saginati corpore Christi, multi potati spiritu Christi, ad tantum baratrum descendunt, ad tantam dentur precipites vilitatē, indignitatem, ignominiam, non est quod admiremur; solum est maxime quod doleamus, quod ploremus, plangamusque, quod eleuata voce clamitemus. *Heu, heu, heu* Nunquid vauē, o Creator omnium, constituisi filios hominum? *heu, heu.* Vbi sunt misericordia tua antiqua Domine? *vbi consueta misericordia; vbi multitudo miserationum tuarum?* Heu quis tutus, vbi ex duodecim electis a sapientia Dei, unus diabolus est? *Vanite prociadamus ante Deum,* ploremus coram Domino, postulantes misericordiam eius. Amen.

FERIA IV. DOMINICÆ DE LAZARO;

CONCIO PRIMĀ.

Ecce ascēdimus Ierosolymam. vsque. & non intelligebant quæ dicebantur.

Luc. 18. 31.

ARGVMENTVM.

Considerantur qui sunt illi qui Christum tradiderint, & quibus sit traditus. Beneficis maximis affecti fuerūt proditores. Ponderatur qualitas Christi proditi, qualitas prodentium, & traditionis effectus.

TANTVM bonum est pax, vt dicat sapientissimus Salomon: *Melius est vocari ad olera cum charitate, quàm ad vitulum saginatum cum odio:* videlicet vt vitā pauperem potius geramus, quàm multa bona habeamus; si paupertas sit cum charitate, abundantia verò cum odio. Nam ibi felicius viuunt, vbi mutuo se diligunt homines, quàm vbi in multitudine diuitiarū suarū, homines sunt inopes charitate fraternā. Præualet. n. dilectio bonis omnib⁹, quæ ab hoc mundo suppeditantur, & apta est præ cunctis illis hominem etiam superbeatificare. Christus ergo Dominus, qui venit in hunc mundum ad toleranda mala nostra, suaq; nobis bona cōferenda, bono isto dignatus est priuari, vt illud nobis abundantius communicaret. Inuisus. n. fuit hominibus, cum his, qui oderāt pacē, erat pacificus, dum prudenter sancteq; loqueretur illis, gratis illū impugnabant, nec poterant illi quicq̃ pacifice loqui. Quinimò & Crucē supra dorsum eius fabricauerunt peccatores, & itā prolongauerunt iniquitatem suā, vt non deficerent illum vrgere, donec deficeret ipse vitam agere super terram. Nec potuit vnquam inuenire quietē conuenientibus omnibus aduersus illum: nam & alieni mentiti sunt illi; & eum non receperunt, vt quasi Iacob, dum fugit furentē Laban, occurrit odienti Esau: Quod vt certum nobis esset ad cognoscendam illius ergā nos charitatem, & ad cōsequendam a nobis illius humilitatem, Deus voluit in diuinis suis litteris id nobis esse testatū. Et hoc est quod ipse Dominus hodiē suis discipulis protestatur, dicens: *Ecce*

1. Pro. 15. 17.

Psal. 119. 6.

Psal. 128. 3.

Psal. 17. 46.

Gen. 31. 17.

Gen. 33. 1.